

Funksjonshemmede mot diskriminering
NUMMER 1 ► 2008

Selv sagt!

JESPER ODELBERG:

«Jag är ingen
jävla clown!»

IPLOS REGISTRERER FUNKSJONSHEMMEDE:

Storstein slo tilbake

TEMA:

Antidiskrimineringsloven – en bløff

FLYBRANSJEN DISKRIMINERER:

Ministeren nekter å ta ansvar

«Tvil aldri på at en liten gruppe med bevisste og engasjerte borgere kan forandre verden. For til alle tider er det nettopp de som har gjort akkurat det.»

MARGARET MEAD

Er du funksjonshemmet? Blir du diskriminert? Da er dette et magasin for deg!

Funksjonshemmede er blant de mest diskriminerte gruppene i dette landet. Det bekreftes av all tilgjengelig statistikk. Vi blir stengt ute fra arbeidsmarkedet, fra utdanning, fra boligmarkedet, fra transport og kommunikasjon, og fra sosial deltakelse. Dette vet de politiske myndighetene, men ingen regjering har så langt villet ta diskrimineringen av funksjonshemmede på alvor, og si at dette kan vi ikke være bekjent av i verdens rikeste land.

Samfunnet vårt har utviklet en velferdsstat, og det er bra. Funksjonshemmedes organisasjoner har selv kjempet fram mange av de viktige velferdsgodene, men har samtidig glemt kampen for likestilling og rettferdighet. Dermed har vi latt oss avspise med særtiltak, i stedet for å kreve tilgang til hele samfunnet.

Nå har regjeringen lagt fram forslag til en «diskriminerings- og tilgjengelighetslov» for funksjonshemmede, men politikerne viser fortsatt liten vilje til å likestille funksjonshemmede med andre samfunnsborgere.

Man har kunnskapen. Funksjonshemmedes situasjon er dokumentert svært grundig.

Man har midlene. Vi er ett av verdens rikeste land, så økonomiargumentet har aldri passet dårligere.

Man har støtte i befolkningen. Holdningsundersøkelser forteller at funksjonshemmedes krav har bred støtte. Politikerne har folket med seg, hvis de velger å likestille funksjonshemmede.

All erfaring viser likevel at enten vi snakker om funksjonshemmede som gruppe, eller om deg og meg som enkeltpersoner, så er det bare vi selv som kan endre vår egen situasjon.

Derfor sitter du nå med et splitter nytt magasin foran deg. Et magasin som skal øke funksjonshemmedes bevissthet og kunnskap om diskriminering og undertrykking. Et magasin som skal gi oss ideene og verktøyene. Et magasin som skal inspirere oss til å handle.

Selvsagt kan vi snu situasjonen! Har vi viljen og motet som skal til? Selvsagt!

Velkommen til en helt ny leseropplevelse!

ANN KRISTIN KROKAN, REDAKTØR

TEMA: Antidiskrimineringsloven SIDE 4-13

Stig Morten Sandvik:
«Gi meg rett til å styre mitt eget liv!»

SIDE 28

Mari Storstein:
«Det nytter å slåss!»

SIDE 48

SIDE 66

«Sinnet, og vissheten om at jeg hadde rett, holdt meg oppe og motiverte meg til å kjempe videre.» Kohinoor Nordberg

SIDE 60

På treningsleir med ADAPT

Innhold:

- 04-13 Tema:** Antidiskrimineringsloven
- 22-23** Flyr med fare for liv og helse
- 24-27 Jesper Odelberg:** «Jeg burde ha sagt nei flere ganger»
- 28-29 BPA:** Rettighetsfesting nå!
- 31-33** Debatt
- 36-37** Gjenkjenn undertrykkingen
- 38-39 Christine Aasgaard:** Fra omsorgsbyrde til barrikadestormer.
- 41-43 Historie:** En lang kamp mot diskriminering
- 44-47** Lønnstilskudd er forakt for funksjonshemmede
- 48-51 IPLOS-registeret:** Et nasjonalt «avviksregister»
- 56** Teaterforestillingen Brev hjem
- 58-65 AKSJON:** Hva kan DU gjøre?
- 66 Gjesteskribenten:** Kohinoor Nordberg

Magasinet Selvsagt! utgis av Bryt Lenkene AS

Postboks 2474 Strømsø
3003 Drammen

Ansvarlig redaktør: Jon Torp
torp@magasinet-selvsagt.no

Redaktør: Ann Kristin Krokan
krokan@magasinet-selvsagt.no

Redaksjon:
Tove-Anita Moen Flaaum
moen-flaaum@magasinet-selvsagt.no
Terje Marøy
maroy@magasinet-selvsagt.no

Fotograf: Finn Ståle Felberg,
felberg@start.no

Trykk: Norprint
Abonnement / bestilling av blader:
Tlf/tekstmelding: 99 12 59 59
www.magasinet-selvsagt.no

Annonser: 97 77 01 95 / 99 12 59 59
Forsidefoto: Finn Ståle Felberg

USA I DAG I NORGE IMORGEN?

TEMA: ANTIDISKRIMINERINGSLOVEN

At det er store forskjeller på folk i USA, er de fleste klar over. Men takket være en antidiskrimineringslov som virkelig fungerer, har funksjonshemmede samme rett som alle andre til å ferdes fritt i samfunnet. Inspirert av svartes borgerrettskamp og styrket av de hjemvendte Vietnam-veteranenes kampvilje, kjempet funksjonshemmede fram «Americans with Disabilities Act», som ble vedtatt i 1990.

Den norske regjeringen har nå, i 2008, lagt fram et forslag til diskrimineringsvern for funksjonshemmede. Se hvor bra ADA-loven fungerer. Slik blir det ikke i Norge med den nye loven.

USA i dag:

► «The Americans with Disabilities Act» (ADA) kom i 1990, og forbyr diskriminering av funksjonshemmede. Loven bygger på «the Civil Rights Act» fra 1964, som gir beskyttelse mot diskriminering basert på rase, religion, kjønn eller opprinnelse.

► ADA gir funksjonshemmede rettskrav til de samme varer og tjenester som alle andre. Loven pålegger leverandører å tilby varer og tjenester på en slik måte at hele befolkningen kan benytte dem.

► I USA plikter en kelner å lese opp menyen for en synshemmet gjest. En T-banestasjon med billettautomat plikter å ha en betjent luke for dem som blir ekskludert av automaten. En nettbank plikter å ha en telefonløsning i tillegg, der kunder som ikke kan bruke nett kan snakke med et levende menneske.

Selvsagt! sendte en gruppe norske rullestolbrukere på kryss og tvers i USA for å sjekke hvordan loven fungerer i praksis. Se selv!

Tekst: Terje Marøy
Foto: Finn Ståle Felberg

I Norge har vi også «Reservert for funksjonshemmede»-skilt, men ingen som er bestemt med lov som her.

FEDERAL LAW REQUIRES THIS SPACE BE
MADE AVAILABLE TO WHEELCHAIR USERS

Bussen er ikke tilgjengelig for Elin Camilla Nilsen i Telemark. Men i USA kommer hun fram med kollektivtrafikk over alt. «It's the law».

Automater i forskjellig høyde, gjør kollektivreiser enklere. Assistanse er tilgjengelig om man trenger det. «It's the law».

ADA-loven påbyr at perrongen må stå parallelt med toget for at man skal kunne kjøre rett om bord med rullestol. «It's the law».

Dette vegkrysset i San Fransisco har en viktig symbolsk verdi. Her ble verdens første nedsenkede fortauskant laget for 40 år siden.

Dette vegkrysset i San Fransisco har en viktig symbolsk verdi. Her ble verdens første nedsenkede fortauskant laget for 40 år siden.

Hvordan blir Norge i morgen?

► **TILRETTELEGGING** kan bety alt i fra endring av fysiske omgivelser til tilbud om personlig service eller endring av rutiner og betingelser. Tilretteleggingen kan gjøre det enklere for mange eller være en spesialløsning for de få.

► **UNIVERSELL UTFORMING** innebærer at produkter, bygninger, transportmidler, IKT og omgivelser kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, uten behov for spesiell tilpasning. Med andre ord, alle skal kunne bruke samme inngang, nemlig hovedinngangen!

► **LIK RETT TIL VARER OG TJENESTER** betyr at du, i tillegg til å komme inn et sted, også skal ha rett til personlig service for å få tilgang til de varene og tjenestene som tilbys. Dette er et kjernekrav i anti-diskrimineringslovgivning. Lik rett til varer og tjenester kan bare sikres med et omfattende krav til tilrettelegging som både innebærer universell utforming og ulike måter å tilby varer og tjenester på (ofte kalt «rimelig tilrettelegging» eller «reasonable accomodation»).

► Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven ble lagt fram for Stortinget fredag 4. april. Loven vedtas kanskje i vår og gjelder da fra 01. januar 2009.

Antidiskrimineringsloven er en bløff!

Et forslag til en antidiskrimineringslov for funksjonshemmede er historisk i seg selv. Men dersom dette lovforslaget vedtas, kan diskrimineringen fortsette nesten som før. Regjeringens lovforslag er en bløff og en hån mot Norges aller mest diskriminerte gruppe.

TEKST: Ann Kristin Krokan
FOTO: Finn Ståle Felberg

Aftenposten sier på lederplass (06.04.08) at lovforslaget kan oppfattes som «uforpliktende tomprat». Dagbladet sier (06.04.08) at «forskjellene knapt vil merkes» om loven vedtas. Da er det utrolig at de fleste av funksjonshemmedes organisasjoner virker tilfredse og glade over lovforslaget.

Lovforslaget strider mot FN-konvensjonen, det mangler rettskrav på varer og tjenester, det mangler retningslinjer for universell utforming, det mangler krav om universell utforming av IKT på skoler og arbeidsplasser, og det er uten tydelige tidsfrister for oppgradering av eksisterende bygg, anlegg og transportmidler. Lovforslaget er en hån mot Norges aller mest diskriminerte gruppe.

Grovt svik fra organisasjonene. Norges Handikapforbund(NHF), Norges Blindesforbund(NBF) og Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) har et stykke på vei blitt hørt i sitt felles krav om universell utforming, men de gjorde en stor feil da de ikke krevde å få med lik rett til varer og tjenester i lovforslaget.

Toril Heglum er medlem både i FFO og i NHF. Hun føler seg sveket.

– Organisasjonene har sviktet grovt i denne saken. En liten maktelite på toppen har, på medlemmenes vegne, valgt bort retten til varer og tjenester, og bestemt at vi ikke skal få våre rettigheter. De har ikke informert

medlemmene skikkelig eller hørt vår mening.

Nå må vi funksjonshemmede komme oss på banen og kreve en lov som er mer enn en illusjon. Snart er det for sent! Gå løs på politikere på alle nivåer, still krav til egne organisasjoner, skriv leserinnlegg i aviser, aksjoner, lag demonstrasjoner – alle virkemidler må brukes i denne viktige saken!

Taktikk som unnskyldning. NHF, NBF og FFO sier at de lot være å kreve lik rett til varer og tjenester av strategiske grunner. De ønsker dette inn i loven på sikt, men våget ikke å stille kravet nå, av frykt for at loven skulle bli ytterligere forsinket. Mye tyder på at funksjonshemmedes organisasjoner ikke har forstått rekkevidden av dette feilskjøret før helt i det siste.

Ville ikke høre. Berit Vegheim, daglig leder i Stopp Diskrimineringen, påpeker at hun allerede for tre år siden kritiserte manglende rett til varer og tjenester (rimelig tilrettelegging eller reasonable accommodations). – Vi informerte de andre høringsinstansene, og fikk noen få til å ta dette med i sine høringsuttalelser. FFO og NHF ønsket ikke engang å høre hva dette faktisk innebar, sier Vegheim.

«Det sitter en liten elite med makt på toppen i organisasjonene. De har valgt bort retten til varer og tjenester på medlemmenes vegne, de har bestemt at jeg ikke skal få mine rettigheter.»

TORIL HEGLUM

USA fikk sin antidiskrimineringslov for funksjonshemmede i 1990, Australia i 1992, Storbritannia og Uganda i 1995, og Sør-Afrika i 2000. I Norge 2009?

» **Mange faller utenfor.** – Skal funksjonshemmede likestilles med andre, må vi sikres faktisk tilgang til varer og tjenester, ikke bare rett til universell utforming av fysiske omgivelser. De som sier at det bare er et fåtall som vil falle utenfor diskrimineringsvernet, viser en forbøffen- de mangel på kunnskap om funksjonshemmede, mener Vegheim.

– Det er ikke slik at det bare er mennesker med sterke kognitive eller intellektuelle funksjonsnedsettelse som faller utenfor. Store deler av befolkningen kan ikke snakke med døde ting som selvbetjeningsautomater, og vi ser en eksplosiv og

ekskluderende utvikling av selvbetjenings- samfunnet, sier hun. Vegheim frykter at når loven har utelatt rimelig tilrettelegging i form av service, så behøver ikke offentlige og private virksomheter foreta seg noe som helst, hvis de mener at universell utforming ikke lar seg gjøre eller blir for dyrt, eller det ikke er tilstrekkelig for at vi skal kunne benytte tjenesten.

I strid med FN-konvensjonen. FN-konvensjonen vil at alle funksjonshemmede skal få realisert sine menneskerettigheter på lik linje med alle andre.

– Stopp Diskrimineringen har blitt møtt

både med åpen mistro og arroganse fra norske myndigheter når vi har påpekt at lovforslaget ikke samsvarer med FN-konvensjonen, sier Vegheim,, og mener det er en skam at Norge skryter av å ha vært en pådriver i prosessen med FN-konvensjonen, for så til de grader å forsømme seg her hjemme.

– Nå har regjeringen vedtatt at rettskrav på varer og tjenester skal utredes. Men dette vil ta tid og vil først kunne bli en rettighet når Diskrimineringslovutvalget legger fram sitt forslag til en felles lov om et par år.

Noen lyspunkter

Tekst: Berit Vegheim,
daglig leder Stopp Diskrimineringen, berit@stopdisk.no

At funksjonshemmede i Norge fra neste år får et diskrimineringsvern på alle samfunnsområder, og ikke bare i arbeidslivet, er en historisk begivenhet. Så selvmotsigende det enn kan høres, er det gjennom erkjennelsen av at funksjonshemmede diskrimineres, at vårt menneskeverd bekreftes. Det samme skjer nå på verdensbasis, når funksjonshemmede i år får en egen FN konvensjon.

Det generelle diskrimineringsforbudet. Loven forbyr diskriminerende holdninger, praksiser og handlinger, enten disse er påført oss med hensikt eller ikke.

Når loven trer i kraft i 2009 vil ikke utesteder, hoteller, reiseselskaper, borettslag og bomiljøer mv. lenger kunne nekte noen adgang, fordi «man ikke vil ha sånne her». Enkelte grupper opplever dette ofte. Mange av oss har synlige funksjonsnedsettelse av utseendemessig art, eller som gir seg utslag i kroppsspråk som ustø gange eller utydelig tale. Til neste år kan vi gå til LDO, Likestillings- og diskrimineringsombudet, og klage på denne utilslørte forakten for annerledeshet; en forakt som det i dag kun er tillatt å vise overfor funksjonshemmede.

Plikt til å forbedre seg. Svært positivt er det også at loven pålegger både myndigheter og arbeidsgivere aktivitets- og redegjørelsesplikt, slik at det ikke bare blir opp til oss og vår vilje til å klage, om loven etterlevs. I tillegg vil LDO også kunne behandle lovbrudd på eget initiativ.

Universell utforming – men uten tidsfrister. På et område vil den norske loven komme til å vekke oppsikt internasjonalt. Det gjelder lovens krav om universell utforming med fastsatte tidsfrister for nye bygg, uteområder, IKT og transportmidler (sistnevnte i egne lover). Men siden det ikke er gitt en endelig tidsfrist for når eksisterende bygg og transportmidler skal være universell utformet, vet vi at svært lite egentlig vil endres innen overskuelig fremtid. Transportmidler har lang levetid og den eksisterende bygningsmasse vil stå der traust og like utilgjengelig for dem som ikke kommer inn, i enda mange tiår.

IKT - med begrensninger. På IKT-området er det derimot fastsatt tidsfrist, 2021, for når eksisterende teknologi skal være universelt utformet. Dette virker som en unødvendig lang tidsfrist, og når plikten ikke gjelder læresteder og arbeidsplasser, er diskrimineringsvernet nærmest uten verdi for alle dem som nettopp ekskluderes fra utdanning og arbeid på grunn av IKT.

«Vi har blitt møtt med både åpen mistro og arroganse fra norske myndigheter når vi har påpekt at lovforslaget ikke samsvarer med FN konvensjonen.»

BERIT VEGHEIM, STOPP DISKRIMINERINGEN

Dette vil ikke loven gi deg!

Britisk og amerikansk antidiskrimineringslov har rettskrav på varer og tjenester.

Det handler for eksempel om å pålegge:

► ... **kraftleverandører** og vannverk å tilby synshemmede en måleravlesningsmetode.

► ... **teleoperatører** å ha feilmeldingssystem for døve og folk uten talespråk.

► ... **oljeselskaper** å ha bensinstasjoner der rullestolbrukere kan fylle bensin.

► ... **banker** å ha personlig service eller telefon tilgjengelig i tillegg til automater og elektroniske banktjenester.

► ... **buss- og togstasjoner og flyplasser** å ha ledsagertjeneste slik at folk med orienteringsbesvær finner fram.

► ... **butikker** en plikt til å assistere kunder med å orientere seg og/eller med å ta ned varer som er utilgjengelig plassert.

► ... **postkontorer** og lignende å ha køsystem som ikke betinger at du må trekke lapp og følge med på en tavle.

FN-KONVENSJONEN om menneskerettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne ble vedtatt 13. desember 2006. Et rekordstort antall nasjoner, inkludert de nordiske, undertegnet konvensjonen 30. mars 2007. FN-konvensjonen går langt i å sikre rettighetene til mer enn 650 millioner mennesker som lever med nedsatt funksjonsevne.

Norge har ennå ikke ratifisert FN-konvensjonen. Arbeidet med ratifisering skjer parallelt med å gjøre ferdig den nye diskriminerings- og tilgjengelighetsloven som nylig ble lagt fram for Stortinget.

Fortsatt
diskriminering
i lovens navn

Lovforslaget legger konkrete krav til universell utforming for nye bygg inn i den nye Plan- og bygningsloven.

Det blir ingen tidsfrister for universell utforming av eksisterende bygg – av kostnadshensyn. I stedet foreslås en «gradvis og skrittvis» oppfylling av kravet. Det skal dessuten prioriteres hvilke bygg man regner som viktigst å tilrettelegge.

Når det gjelder å legge et konkret innhold i begrepet universell utforming, sier man at: «innholdet vil utvikles i tråd med samfunnsutviklingen, og at det ikke bør stilles urealistisk høye krav med én gang, men at kravene kan skjerpes over tid.» Dette betyr at for de fleste bygninger og transportmidler vil det ikke skje noen forandring på lang, lang tid. Uten en lovfestet rett til personlig service i ventetiden, vil diskrimineringen forstette. Nå med loven i hånd.

«Funksjonshemmede vil ikke lenger kunne nektes adgang til utesteder, hoteller, reiseselskaper, borettslag og bomiljøer fordi "man ikke vil ha sånne her".»

BERIT VEGHEIM, STOPP DISKRIMINERINGEN

PLUSS	MINUS
Loven gir generelt diskrimineringsvern.	Gir ikke rettskrav på varer og tjenester.
Loven bidrar til holdningsendringer.	Usikkert hvem som skal utrede rettskrav på varer og tjenester, hvordan, om og når det kan komme i lovs form.
Ombudet – LDO – kan ta selvstendige initiativer.	Ikke klart definert innhold i begrepet universell utforming
Krav om universell utforming for nye bygg og nye offentlige transportmidler.	Ingen tidsfrist for universell utforming av eksisterende bygg, transportmidler og uteområder.
Loven pålegger myndigheter og arbeidsgivere aktivitetsplikt og rapporteringsplikt.	Aktivitets- og rapporteringsplikten gjelder bare for bedrifter med mer enn 50 ansatte – under fem prosent av alle bedrifter.
Tidsfrist (2021) for universell utforming av eksisterende IKT.	Ingen tidsfrist for universell utforming av eksisterende IKT på læresteder og arbeidsplasser.
	Tilgjengelighet til nye bygg er avhengig av nye retningslinjer og definisjoner i bygningsloven.
	Tilgjengelighet til transport er avhengig av retningslinjer og definisjoner i denne sektoren.
	Universell utforming av eksisterende bygg skal utføres i rekkefølge prioritert av Barne- og likestillingsdep + Kommunaldep.
	Universell utforming av eksisterende bygg og transportmidler vil ta svært lang tid.

DISKRIMINERINGEN

Borgerrettsstiftelsen STOPP DISKRIMINERINGEN

STOPP DISKRIMINERINGEN TILBYR KUNNSKAP OM:
Hva innebærer Norges nye lov mot diskriminering av funksjonshemmede?
Hvordan kan enkeltpersoner og organisasjoner bruke loven?
Hva er lovens styrke og svakheter?
Hvor god er loven i forhold til andre lands lover?
Hvordan kan vi påvirke for å gjøre loven sterkere?

STOPP DISKRIMINERINGEN svarer på alt som har med diskriminering av funksjonshemmede å gjøre

Kontakt oss for avtale om innledninger, seminar- eller kursopplegg
Mobil: 99 58 28 25 Epost: berit@stopdisk.no
Du finner oss på www.stopdisk.no

Hjelp oss å dokumentere diskriminering! Bruk vår spalte Diskriminert?

« Vi har en hammer. Om vi anvender den på riktig måte, har vi et verktøy for rettferdighet og frihet for alle funksjonshemmede.» »

Bruk hammeren!

Mike Oliver er internasjonalt kjent for å ha gitt verden en ny forståelse av funksjonshemming.

TEKST/FOTO: Ann Kristin Krokan
ILLUSTRASJON: Anne-Marie Korseberg Stokke

Den pensjonerte sosiologiprofessoren tar i mot *Selvsagt!* hjemme i Kent utenfor London. Jeg har lest bøkene og artiklene hans, brukt argumentene hans, støttet meg til modellen hans og vist til ideene hans – jeg har kort sagt sett opp til ham som en stor autoritet – og er derfor litt smånervøs, men så er han bare hyggelig, sjarmerende og svært imøtekommende.

Undertrykker og diskriminerer. Mike Oliver har skrevet flere bøker om diskriminering av funksjonshemmede. Essensen i det han står for kan sammenfattes slik: «Hvis det å være funksjonshemmet forstås som feil eller mangler ved en person, vil man rette oppmerksomheten mot denne feilen. Man vil rette blikket mot personen, og man vil forsøke å finne løsninger på problemene her.

Om man skifter fokus og ser funksjonshemmedes situasjon først og fremst som et resultat av en kollektiv undertrykking fra samfunnets side, vil man rette søkelyset mot samfunnsforholdene og finne løsningen på situasjonen her.»

Dette er en forståelse som gir rom for endring. Det at en person ikke kan gå, se, høre osv er det ikke så mye å gjøre med, men at personen utestenges og diskrimineres på grunn av dette, det kan man gjøre noe med. Det er kun et spørsmål om politisk vilje.

Et nytt perspektiv. Da Mike Oliver var ferdig utdannet sosiolog, ble han lærer ved universitetet i Kent. Han skulle undervise i «sosialt arbeid for funksjonshemmede», kanskje som den første i verden. Oliver ville ikke undervise studentene om kroppslige skavanker eller sykdommer. Som rullestolbruker gjennom flere år, etter en ulykke der han brakk nakken, visste han at de viktigste problemene funksjonshemmede møter er knyttet til omgivelsene og samfunnsforholdene. Han ansporet derfor studentene sine til å tenke på en ny måte.

«Forandringene må komme nedenfra. Vi trenger en sterk politisk bevegelse av funksjonshemmede, hvis kampen om et samfunn med rom for alle skal vinnes!»

MIKE OLIVER

I stedet for å spørre om hva som er galt med den enkelte, ba han dem spørre om hva som var galt i den enkeltes omgivelser. Studentene grep ideen, men de trengte et verktøy for å omsette det de lærte til praktisk handling. Sammen med studentene utarbeidet derfor Oliver i 1983 en modell for å forstå funksjonshemming i et samfunnsperspektiv, det vi i dag kjenner som «Den sosiale modellen».

Mange fiender. – Men, sier Mike ved lunsjbordet i Kent, der Bob Dyland, Leonard Cohen og Che Guevara gløtter ned på oss fra veggene med de samme 70-tallsblikkene som de sikkert inspirerte unge Oliver med – det er en misforståelse når jeg alltid har blitt anklaget for å være motstander av en medisinsk forståelse. Vi må selvsagt bruke den forståelsen der den trengs. Som rullestolbruker gjennom det meste av livet, ville det jo vært direkte dumt om jeg hadde ment at helsevesenet og andre individrettede tiltak var overflødige.

Jeg henger meg på denne kommentaren, og spør hva han mener som er årsaken til at han har fått så mange motstandere?

– Ja, si det! Den sosiale modellen, eller samfunnsforståelsen, har – etter mitt syn med urette – blitt angrepet for ikke å ta hensyn til individet, til kjønn, rase, etnisitet eller til funksjonsnedsettelsen. Den sosiale modellen tar utgangspunkt i samfunnsforholdene, og jeg mener den er allmenngyldig, uansett hvilken diskriminert gruppe vi snakker om. Jeg tror angrepene på den sosiale modellen mest av alt handler om at en del funksjonshemmede opplever den som en fornektning av deres egne, spesifikke erfaringer. Det er synd, men ikke noe jeg kan gjøre noe med. Selv har jeg trukket meg tilbake fra det meste av politisk og akademisk aktivitet, jeg er pensjonist og nyter dagene med kona mi, barnebarna og hunden vår. Men jeg synes at folk nå har brukt nok krefter og tid på å forsøke å bevise at Mike Oliver tok feil, og at den sosiale modellen er utilstrekkelig. Kan de

ikke heller finne på noe nytt? Noe annet? Modellen er jo bare et verktøy, og er det ikke godt nok, så skap noe som er bedre!

Ingen grunn til optimisme. – *Er Oliver optimistisk eller pessimistisk i dag?*

– På kort sikt er jeg ikke veldig optimistisk, nei. Jeg mener at kampen for individuelle rettigheter og individrettede tiltak føres på bekostning av rettferdighet og likestilling. Funksjonshemmedes organisasjoner slås for uføretrygd i stedet for retten til en jobb. For behandling og omsorg, men glemmer å kjempe for frihet og selvstendighet. Særtiltak er viktige, men bare som midler til å nå målet om deltakelse og likestilling.

Maner til aksjoner. – Fokuset på individuelle rettigheter har bidratt til å øke og styrke profesjonsstanden. Funksjonshemmede har godtatt at profesjonene er mer eksperter på vår situasjon enn vi er selv. Her i Storbritannia ser vi nå at organisa- ➤

ULOPA er et andelslag for Borgerstyrt personlig assistanse som eies og drives av funksjonshemmede på nonproftbasis.
ULOPA er en del av Independent Living-bevegelsen.

Vil du jobbe for frihet?

Nå har vi ledige stillinger i hele landet:

- Rådgiver
- Likemann/Likekvinne

Dine viktigste kvalifikasjoner:
Du vet hva det vil si å leve med Borgerstyrt personlig assistanse (BPA). Du vil bruke dine erfaringer som diskriminert og funksjonshemmet i frihetskampen. Gode lønns- og arbeidsbetingelser. Fleksibel arbeidstid. Heltids- og deltidsstillinger. Arbeid fra hjemmekontor. Grundig opplæring.

Mer info på: www.uloba.no/jobb eller ring: 977 48 320

» sjoner som kjempet for rettferdighet og likestilling er svekket til fordel for rettighetsbaserte organisasjoner og de store veldedighetsorganisasjonene, som har fått ny vind i seilene.

En annen viktig faktor er at aksjonsvåpenet ligger nede. Etter noen svært spektakulære aksjoner her i Storbritannia, med stor mediedekning, har futten gått ut av aktivistorganisasjonene, og de har etter hvert mistet sin innflytelse.

– Men er det ikke mulig å vekke aktivistene til live? Er ikke nye aksjoner bare et spørsmål om kreativitet?

Oliver nikker smilende til denne optimistiske uttalelsen og tilføyer:

– Jo, og det er et spørsmål om rekruttering av unge funksjonshemmede til aktivisme. De gamle kjemperne er delvis falt fra, eller de er slitne og utbrente. Unge krefter trengs, for aktivisme er helt klart et effektivt virkemiddel!

Bedre enn før? – Etter noen dager i London opplever jeg at tilgjengeligheten er veldig mye bedre enn sist jeg var her, for 25 år siden, og den er veldig mye bedre enn hjemme i Norge. Så forbedringer har da skjedd, trolig som følge av antidiskrimineringsloven dere fikk i 1995, insisterer jeg.

– I 2006 ble det foretatt en kartlegging av funksjonshemmedes situasjon. Den trekker den generelle konklusjonen at til tross for alle tilsynelatende framskritt som har vært gjort de senere årene, er situasjonen at funksjonshemmede møter de samme barrierene som de alltid har stått overfor, og at diskriminering av funksjonshemmede fremdeles er utbredt over hele Storbritannia, sier Oliver.

Utryddingstruet gruppe. Han forteller at landet har fått bedre tilgjengelighet for mange, noen steder, men funksjonshemmede puttes fortsatt i institusjoner, går fortsatt i spesialskoler, og er fortsatt ute-stengt fra arbeidsmarkedet.

– I tillegg kommer den «dødsproduksjons»-kulturen som funksjonshemmede i økende grad står overfor i hele verden. Enkelte ville i dag gladelig gå inn for å utrydde funksjonshemmede via gen-teknologi, eller ved å utsette oss for aktiv dødshjelp når vi blir eldre. De argumente-

rer med at det er til vårt eget beste, for å spare oss for lidelse. Hvor lenge vil det gå før vi hører argumenter om at det er altfor dyrt å finansiere oss gjennom et helt liv, og at vi ikke har noen økonomisk nyttefunksjon når vi blir gamle?

Det er med skam og tungt hjerte jeg må fortelle at på akkurat dette området er Norge et «foregangsland», siden vi sist sommer fikk et utspill fra Fr.p, som i klartekst hevdet at det er økonomisk uansvarlig å bære fram fostre man vet vil bli født med en funksjonsnedsettelse.

Organisasjonenes svik. Vi tar noen deprimerende runder med dette – og nå kjennes det betimelig å si ja takk til hvitvin og nei takk til te – før vi går over til å se mer på organisasjonene som skal representere oss. I begge landene erfarer vi at det ikke har gått slik for vår bevegelse som for eksempel for lesbe- og homsebevegelsen og andre politiske grupperinger som har samlet seg for å bygge sterkere allianser. Mellom funksjonshemmedes organisasjoner er motsetningene enda sterkere enn før. Det er en naturlig konsekvens av at hovedfokus er på individuelle rettigheter for den enkelte diagnosegruppe.

– Man innbiller seg at man slåss for biter av den samme kaken, og oppfører seg tildels som bikkjer rundt et matfat. Vi kommer ingen vei før vi forstår at funksjonshemmede må stå sammen som én stor, slagkraftig gruppe med ett felles mål, likestilling og rettferdighet, slår Oliver fast.

Verktøyet finnes. Han mener at det på kort sikt er tre ting som er nødvendig: bevisstgjøring, organisering og lovgivning. – Funksjonshemmede må bli mye mer bevisst sin situasjon som en undertrykt gruppe. Vi må organisere oss og bygge allianser på tvers av individuelle variasjoner. Og vi må kjempe fram lover som gir oss likestilling og fulle borgerrettigheter.

– I denne fasen er den sosiale modellen etter mitt skjønn det beste våpenet. Det har blitt brukt alt for mye tid på å diskutere den sosiale modellen i stedet for å forsøke å anvende den for å drive fram sosiale og politiske forandringer. Tenk om alle verdens snekkere og tømrere hadde tilbrakt tiden med å diskutere om hammeren var et egnet

Grunnprinsippene i den sosiale modellen:

► Individet har en **funksjonsnedsettelse**, som ofte krever individrettede tiltak. **Funksjonshemmet** er noe vi blir når samfunnet stenger oss ute, legger hindringer i veien for oss eller utformes så det passer for flertallet, ikke for alle.

► Vi må gå fra å se funksjonshemming som en personlig tragedie, til å se det som **et sosialt problem**.

► Man må ikke tro at det kun kreves individuell behandling, man må trekke inn **sosial handling**.

► Fremfor å sykeliggjøre og frita funksjonshemmede for ansvar, må vi anspores til **selvhjelp**.

► I stedet for at profesjonene skal ha ansvar, kontroll og styring, må funksjonshemmede ta et **individuellt og kollektivt ansvar for sin egen situasjon**.

► Fagfolkene «ekspertise» på funksjonshemmede må byttes ut med **våre egne erfaringer**.

► Vi må slutte å snakke om holdninger – vi må kalle det **diskriminering**.

► Vi må **bytte ut omsorg med rettigheter, og kontroll med valgmuligheter**. Politiske retningslinjer må omformes til **aktiv politikk**.

► Individuell tilrettelegging og tilpassning må byttes ut med **samfunnsmessige forandringer**.

verktøy til husbygging – da ville vi fremdeles bodd i huler eller streifet omkring på de store vidder. Jeg har forsøkt å vise at vi har en hammer. Om vi anvender den sosiale modellen på riktig måte, har vi et verktøy for rettferdighet og frihet for alle funksjonshemmede, avslutter Oliver.

FOLK FOR FRIHET

Å bli båret ned en flytrapp er ikke bare ubehagelig og uverdig. Det er direkte livsfarlig!

Dette er livsfarlig – ministeren likegyldig

Rullestolbrukere på reise må være forberedt på tidkrevende og uverdige forhold. Når du bestiller flybillett bør du også kjøpe livsforsikring. Såkalte «frequent flyers» blir båret på gullstol av flyselskapene. Funksjonshemmede oppfattes som bryderi, uansett hvor mye vi reiser.

TEKST: Terje Marøy, Cristin Engelstad
FOTO: Finn Ståle Felberg

«Mange ansatte(!) er usikre under løftesituasjonen. Gi beskjed om hvordan du vil løftes, slik at du unngår at løftene blir ubehagelige».

Slik kan det også sies. Anbefalingen står i brosjyren Sjekk ut dette før du reiser!, som gis ut av Luftfartsverket i samarbeid med funksjonshemmedes organisasjoner, flyselskap og bransjeforeninger. De «ubehagelige løftene» er ille nok, men et større problem er det å bli balansert opp eller ned en stupbratt flytrapp. Alle som blir båret i en flytrapp er livredde for at bærerne skal snuble. Fallhøyden er stor og konsekvensene kan bli fatale.

Livsfarlige løft. – Vi benytter oss av erfarne bærere, hevder både Norwegian og SAS.

Like fullt døde en kvinne på Flesland flyplass i mai i fjor, som følge at hun falt ut av en dårlig sikret bærestol. Hun falt ut på flatt

Finnes det ingen andre løsninger, så lag bråk – hver gang!

Stilt overfor kostnadene med forsinkelser, vil nok selskapene etter hvert komme opp med bedre løsninger.

gulv, så desto større er risikoen i selve flytrappa. Mange nestenulykker underbygger frykten.

*Selvsagt!*s råd er at du nekter å la deg bære der det finnes andre løsninger. Se ikke på det som et sikkerhetstilbud at de tilbyr å binde deg fast som en del av «servicen».

Finnes det ingen andre løsninger, så lag bråk – hver gang! Stilt overfor kostnadene med forsinkelser, vil nok selskapene etter hvert komme opp med bedre løsninger.

Ifølge Samferdselsdepartementet koster en elektrisk løfter 1 million kroner. Hvor mye er en funksjonshemmet verdt? Vi har 52 flyplasser med rutetrafikk i Norge. 52 millioner er altså prisen for å gi mennesker som ikke selv kan gå flytrappa et reisetilbud som ikke innebærer livsfare.

Ikke bedre inne i flyet. – På lange flyreiser anbefaler vi mannskap og passasjerer å drikke mye vann for å hindre uttørking, sier sjefslege Rolf Heimberg i Luftfartstilsynet. Dagens flytoaletter gjør det umulig for funksjonshemmede å følge sjefslegens råd.

Heimberg reagerer kraftig på at funksjonshemmede anbefales uttørking på grunn av flyselskapenes diskriminerende toaletttilbud.

Statsråden hadde ikke tenkt på det... Verken SAS eller Norwegian har planer om å skaffe fly med toaletter som alle passasjerer kan benytte, og heller ikke har de planer om å bygge om eksisterende fly. De forholder seg til de flyene som til enhver tid fins på marke-

det. Samferdselsministeren, som ikke hadde tenkt på denne dodiskrimineringen før *Selvsagt!* tok det opp med henne, vil heller ikke pålegge flyselskapene å ha toaletter som kan brukes av alle, siden de opererer i fri konkurranse...

Tilpassede toaletter tilsvarer fire seter på businessclass, eller seks seter på turistklasse. Dette gir økonomiske konsekvenser selskapene neppe vil bære med mindre de blir pålagt det.

Krav på anstendig behandling. Funksjonshemmede er vant til å bli sett på som selve problemet. Vi svelger unna flyplass- og flypersonalets frustrasjoner, irritasjon og manglende kunnskaper uten å protestere. Vi finner oss i at de angriper oss for forsinkelser som skyldes deres manglende rutiner og tilrettelegging for alle reisende. Vi biter i oss våre egne frustrasjoner for ikke å tiltrekke oss enda mer ubehagelig oppmerksomhet, og vi lar være å stille krav til service. Vi har betalt billetten vår som alle andre. Vi har krav på en anstendig behandling, vi, som alle andre flypassasjerer.

Statsråden nekter å ta ansvar. «Hadde myndighetene pålagt oss universell utforming på Rygge, så hadde vi selvsagt etterkommet det.»

Dette uttalte ledelsen ved nybygde Rygge flyplass i forbindelse med braket rundt den manglende tilgjengeligheten ved flyplassen. Samferdselsministeren ville ikke pålegge Rygge en sikker ombordstigning for alle reisende, fordi passasjergrunnlaget blir for lite.

Bedre å miste livet på en liten flyplass, enn på en stor?

«Tilfredsstillende på de fleste lufthavner» Slik er Avinors karakteristikk av situasjonen for funksjonshemmede flyreisende.

Tilgjengelighetsarbeidet innenfor luftfarten organiseres gjennom den såkalte «Flygruppa», som består av representanter for alle berørte parter, inkludert funksjonshemmedes egne organisasjoner. Flygruppa har utarbeidet en kvalitetsplan for flyreiser, der de blant annet vil ha trappeklatrere på de store og mellomstore lufthavnene. Hva med alle de små flyplassene vi har i Norge? Mener funksjonshemmedes egne organisasjoner at bæring fortsatt er greit på disse?

– Luftfarten har lenge vært et forbilde på området universell utforming, sa samferdselsminister Liv Signe Navarsete da hun åpnet Luftfartstilsynets konferanse «Norge i europeisk luftfart» i Bodø.

Jesper Odelberg ble rikskjendis etter flere sesonger i Rikets Røst, Otto Jespersens underholdningsprogram på TV2. – Jeg hadde for liten kontroll over min egen rollefigur, sier Odelberg, som trakk seg fra programmet.

Jeg er ingen
klvn

«Jeg liker ikke lytehumor, og ønsker ikke å drive med det. Jeg har noen mål med det jeg holder på med.»

TEKST: Ann Kristin Krokan
FOTO: Finn Ståle Felberg

Svenske Jesper Odelbergs rollefigur var spastikeren i rullestol som fikk pasientene til å legge seg på benken under hans veivende akupunktur nåler, sette seg i tannlegestolen mens boret hadde kurs alle andre steder enn mot offerets munn osv. Vi husker ham også som frontfigur i boybandet som sang «My balls, my balls, my balls are OK» i frisk parodi.

– Manuset for mine innslag i Rikets Røst på TV2 var ikke mitt. Rollefiguren er for mye av en klovn uten noen klar målsetting. Selv er jeg mye mer politisk, sier Odelberg, som faktisk har en aldri så liten politisk karriere bak seg.

– Jeg jobbet i sin tid ett år for Pärssons regjering, jeg var politisk rådgiver for sosialminister Lars Engquist.

Respektet i Sverige. Odelberg, som har ett års musikkstudier og flere kurs på Dramatiska Institutet på CV-en, beskriver seg likevel som autodidakt. Etter forskjellige jobber på teater, bl.a. som produksjonsassistent, begynte Odelberg profesjonelt som entertainer i 1992. Flere plateutgivelser og utallige opptredener se-

ner, blant annet som verdens eneste sittende standupkomiker, slo Odelberg for alvor gjennom i det svenske TV-programmet Sleng en slant uti brunnen i 1997. Etter 15 år i underholdningsbransjen, var det ingen nybegynner som inntok norske TV-skjermer.

– *Er det et tankekors at det måtte være et program som Rikets Røst, som slapp en funksjonshemmet artist til på skjermen?*

– Det er det selv-sagt. Det ble litt å ta det man kunne få. Jeg skulle gjerne vært med i Beat for Beat, men der tør de nok ikke ha meg med. (Ivar Dyrhaug, du utfordres herved!)

Jesper Odelberg er født med CP, og det er ikke til å stikke under en stol at det av og til krever sterk konsentrasjon å forstå det han sier. Publikums

«Jeg har sagt nei til mye i Rikets Røst, og burde nok ha sagt nei til enda mer.»

reaksjoner var da også blandet i begynnelsen. Noen syntes en spastisk rullestolbruker med taleproblemer var for mye å svelge, men Odelberg erobret raskt en rolle i Sverige som en respektert kulturpersonlighet.

– Sånn sett har vi kommet mye lenger i Sverige enn i Norge, slår han fast. – Om man lykkes i å bli kjent, er scenen et bra forum for å fjerne fordommer, om man tar dette på alvor.

– *Kan det du driver med kalles lytehumor? Gjør du narr av dine egne og andre funksjonshemmedes «annerledeshet»? Og kan det i så fall fungere mot sin hensikt?*

– Jeg liker ikke lytehumor, og ønsker ikke å drive med det. Jeg har noen mål med det jeg holder på med, parerer Odelberg rolig.

– Hvor går grensen? – Jeg synes vi av og til gikk over den grensen i Rikets Røst. Mye av det jeg gjorde der, kan nok karakteriseres som lytehumor. For eksempel mener jeg at låta «Making love in a Handicap toilet» var et overtramp. Jeg står ikke for den, jeg ville ikke

gjøre den, og jeg ber herved alle funksjonshemmede om unnskyldning for den! Alle rullestolbrukere får slengbemerkinger om den låta der. Vi som er avhengige av HC-toaletter bruker dem ikke til å knulle, – det er det alle andre som gjør!

– *Personlig synes jeg det ofte er vanskelig å forstå hva man ville med innslagene i Rikets Røst. Jeg synes ofte det grenser tett opp mot lytehumor. Er dette bevisst?*

– Rikets Røsts yngste publikum ser, ler og er ferdige. De reflekterer ikke mer over hva de har sett. Det er da det blir lytehumor. Jeg har sagt nei til mye i Rikets Røst, og burde nok ha sagt nei til enda mer.

– *Angrer du på at du deltok i programmet?*

– Det er et balansepunkt her. Man må nå ut til et publikum for å kunne komme til de viktige spørsmålene. Sånn sett var det bra. Jeg ville gjerne hatt inn mye mer kamp for likestilling, men selvsagt ikke bare, da blir det kjedelig. Jeg har fått muligheten til å nå folk med et budskap, og det tar jeg på alvor. Jeg er først og fremst kulturarbeider – inte nån jävla clown!

«Jeg er fri! Jeg er født fri, sier FNs menneskerettskonvensjon. Den sier også at jeg er like mye verdt som deg, og slik føler jeg det, akkurat i dag.»

STIG MORTEN SANDVIK

BORGERSTYRT PERSONLIG ASSISTANSE:

Rettighetsfesting nå!

Personlig assistanse er ingen rettighet. Dette er en skam. Vi må fortsatt tigge om å få bestemme over vårt eget liv.

Tekst: Stig Morten Sandvik og Terje Marøy.
Foto: Per Harald Olsen

BPA betyr overføring av makt og kontroll fra kommunale beslutningstakere over til dem det gjelder. I Sverige har BPA vært en rettighet i snart 15 år. Det er pinlig at Norge først nå nærmer seg dette spørsmålet. *Selvsagt!* har snakket med Stig Morten Sandvik om hva BPA betyr for ham:

Jeg er født fri, sier FNs menneskerettskonvensjon. Den sier også at jeg er like mye verdt som deg, og slik føler jeg det, akkurat i dag.

Jeg har stått opp. Jeg har valgt maten jeg skal spise. Jeg har lest avisen, og titta litt på TV. Jeg har jobba. Den 20. betaler jeg skatten min, med glede, og jeg får lønna mi – den er god. Jeg får være med å bygge landet vårt til et godt samfunn for alle.

En kveld vil jeg dra på kino, se et teaterstykke, eller ta en tur i operaen. Til sommeren skal jeg slumre i fjæra. Og jeg vil engasjere meg i politiske spørsmål.

Jeg er fri, akkurat som deg, i dag. Så fri har jeg vært siden den dagen jeg fikk innvilget Borgerstyrt personlig assistanse (BPA) av kommunen. Før det var jeg prisgitt arbeidsplanene til den kommunale hjemmetjenesten. Etter den dagen fikk jeg bruke assistansen til å leve fritt, både i arbeid og fritid. Jeg er ung, livet ligger foran meg, og jeg er spent – på hver dag som kommer.

Kan miste friheten. *En del kommuner, og dessuten Kommunenes Sentralforbund, har sagt i høringsuttalelsene sine at de ikke mener jeg skal ha denne friheten. De vil fjerne BPA som et tilbud for mange av oss som har ordningen nå, og de protesterer mot at funksjonshemmede skal ha rett til å styre sitt eget liv. Om disse kommunene blir hørt, vil det bety at jeg mister noe av det viktigste i livet mitt, friheten.*

I stedet for å bygge landet, og bidra til et godt samfunn, kan jeg risikere å bli en helt unødig trygdebruker. Det ville

koste samfunnet et mangesifret beløp fram til jeg når pensjonsalder. Jeg ville betale mindre skatt, også det noen kroner. Hjemmetjenestene jeg ville ha behov for, ville også koste. Men verst av alt, jeg ville visne bort.

Det er dette som står på spill når lovforslaget om rettighetsfesting av BPA skal behandles.

Jeg er spent på om det norske Storting vil se på meg som en selvstendig borger som kan styre mitt eget liv, eller om de vil arkivere meg som en «hjelpetrengende bruker» som må ha andre til å ta avgjørelser for meg.

Rettighetsfesting av frihet

Borgerstyrt personlig assistanse, BPA, er fortsatt ingen rettighet i Norge. I vinter har Helse- og omsorgsdepartementet hatt ute på høring et notat der de foreslår rettighetsfesting av BPA, og en gjennomgang av høringene viser at 70 % går inn for at BPA skal rettighetsfestes! Nå forventer norske funksjonshemmede at lovforslaget som er varslet før sommeren, vil si at alle som har krav på assistanse, skal få rett til å velge formen på assistansen selv.

Tankevekkende bøker

- om funksjonshemming, diskriminering og krenkelse

Pris kr 430,-

Den tause diskrimineringen
- Nytt fokus på funksjonshemming

Eli Knøsen og Ann Kristin Krokan

Forfatterne benytter en skjønnlitterær form og tar oss med inn i levende skildring av en ung kvinnes jakt på egen identitet etter en alvorlig trafikkulykke. Bokens hovedperson opplever å bli redusert til et rehabiliteringsobjekt med merkelappen funksjonshemmet.

Pris kr 375,-

Med vitende og vilje
- Om funksjonshemming, diskriminering og krenkelse

Toril Heglum og Ann Kristin Krokan (red.)

Denne boken snur fokuset og tar utgangspunkt i samfunnets manglende evne til å mestre hele variasjonsbredden av individer. Den forteller historiene om utestengning, diskriminering og overgrep mot funksjonshemmede på alle områder og nivåer i vårt samfunn.

Pris kr 485,-

Funksjonshemmende barrierer
- funksjonsfremmende samfunn

John Swain, Sally French, Colin Barnes og Carol Thomas (red.)

Boken setter funksjonshemming inn i en samfunnssammenheng og viser hvordan funksjonshemmede selv gjennom en samlet innsats har utviklet nye tanker og ideer om identitet og likeverd. Her belyses hva som stenger funksjonshemmede ute fra arbeid, utdanning og fritidsaktiviteter, og hvordan et samfunn kan formes så det passer for alle.

Bestilles gjennom vår nettkatalog – www.kommuneforlaget.no

Debatt

AKTUELLE MENINGER
I DISKRIMINERINGSSAKEN

Kjære leser
av Pensjonisten

**Hvordan kan Norges
Blindeforbund påstå
at de kjemper for like-
stilling, når de selv
sprer diskriminerende
holdninger om syns-
hemmede, spør
Christine Aasgaard.**

**La ikke naboene dine bli
sittende i mørket**

Dømt til livsvarig isolasjon – hva har de gjort?

Regjeringen foreslår at straffedømte kan sone den siste delen av straffen i sitt eget hjem, med elektronisk fotlenke. Forutsetningen er at de følger det opplegget de er pålagt, med å gå på skole, på jobb eller til behandling. Fangene kan dermed i de fleste tilfeller komme seg ut daglig, og denne «isolasjonen» er dessuten tidsbegrenset – man vet når man skal løslates.

Det er likevel hardt:

– Jeg tror mange ikke forstår at det er like stor påkjenning for oss å sitte hjemme og sone, forteller en av fangene ved Hustad fengsel. (NRK nettavisen 25.10.07)

Hver nordmann reiste i gjennomsnitt en time og ti min per dag i 2006. I Nord-Trøndelag, som har det dårligste transporttilbudet til funksjonshemmede, gis noen et tilbud på 12 enkeltturer med TT pr år. Det vil si at man kan komme seg ut av hjemmet sitt 6 ganger i løpet av et år.

Det ligger like dårlig an i Nordland, som ikke operer med enkeltturer, men med et elektronisk kort som de fyller med Kr 1200,- pr år. (SIB-notat 1003-2006)

Hvor mange turer blir det, i et stort fylke med lange avstander?

Her snakker vi om total isolasjon, og den er dessuten ikke tidsbegrenset. Regjeringen må ta konsekvensen av at det å være livsvarig fange i sitt eget hjem er en svært streng straff.

En straff funksjonshemmede er ilagt uten lov og dom. De kriminelle er de som har bestemt at offentlige transportmidler ikke behøver å være tilgjengelig for alle.

ANNKRISTIN KROKAN

DOBBELTMORAL FRA NORGES BLINDEFORBUND

Tigging på sitt verste

Norges Blindeforbund vil ha likestilling, men skyter seg selv i foten når de stakkarsliggjør synshemmede gjennom forhistoriske tiggerkampanjer.

På Norges Blindeforbunds nettside står det å lese: «Norges Blindeforbund har som sitt overordnede mål: Samfunnsmessig likestilling for blinde og svaksynte».

Derfor oppleves deres valg av strategi for å nå dette viktige målet for meg og andre synshemmede mennesker som provoserende. Brosjyren «Ensom i mørket» viser typiske eksempler på virkemidlene organisasjonen benytter for å samle inn penger til å drive sin likestillingskamp. Les faksimilen – bli sjokkert:

«Et møte med andre i samme situasjon, tilbud om mestringskurs og ulike hjelpemidler er svært verdifulle. Sakte, men sikkert lærer man igjen å lese, lage mat, vaske, bruke telefonen, organisere garderoben og surfe på internett.

Kronen på verket er den dagen man får sin egen førerhund eller lærer å bruke den hvite stokken. Da kan man igjen trygt ferdes ute blant folk og flytte seg fra et sted til et annet uten å måtte be andre om hjelp.

Hvis du blir lokal synsvenn i dag, bidrar du direkte til at «redningsarbeidet» kan fortsette der du bor.»

For det første er flere av påstandene i Norges Blindeforbunds tiggerkampanjer direkte usanne. Det er ikke slik at alle mennesker er avhengig av å se for å kunne fungere. Mange av oss som opplever å miste syn, har aldri hatt behov for Norges Blindeforbund for å kunne lage mat, lese eller vaske gulvet i vårt hverdagsliv som synshemmet.

For det andre spiller hele teksten på en stakkarsliggjøring av synshemmede, og appellerer til medlidenhet med stakkarene. Dette reagerer jeg sterkt på, ettersom dette

Over 1000 mennesker mister synet i Norge hvert år. For dem som rammes er det en dramatisk hendelse som kan føre til dype depresjoner og ensomhet.

Siden fødselen av har vi forholdt oss til verden gjennom øynene våre. Så svikter de.

Som blind er det lett å isolere seg og bli sittende alene i mørket. Selv bittesmå gjøremål blir umulige å hansk med, og mange føler avmakt og bitterhet.

Blindeforbundet er der når synet svikter! Når det er som mørkest, banker Blindeforbundet på. Den besøkende er selv synshemmet og informerer om hjelpen Blindeforbundet tilbyr. Møtet blir det første steget tilbake til et selvstendig liv.

Den nyblinde får tilbud om mestringskurs og ulike hjelpemidler. Sakte, men sikkert lærer den nyblinde igjen å kunne lese, lage mat, vaske, bruke telefonen og gjøre alle de tingene som er selvstendighet for andre.

Livredderen Veien er lang, men Blindeforbundet er der hele tiden og oppmuntrer den nyblinde til innsats for å nå målet – et godt og meningsfylt liv.

Mange blinde sier i ettertid at livet ble reddet pga. Blindeforbundets utrettelige arbeid.

Med din støtte kan naboen din få troen på livet tilbake

(Fra brosjyren:)

BLI LOKAL SYNSVENN

Når øynene svikter og synet blir borte, er det lett å miste troen på livet. Mange isolerer seg, og blir sittende ensomme i mørket.

Det meste vi mennesker gjør er basert på at vi ser. Derfor oppleves det dramatisk når synet blir borte. Selv små gjøremål blir store. Og en tur alene i det fine været er brått blitt en umulighet.

VI ER DER NÅ SYNET SVIKTER

Det er da blindeforbundet banker på. Besøkskontakten er selv synshemmet, og motiverer den nyblinde til ikke å gi opp, og informerer om hjelpen som finnes. Møtet med besøkskontakten blir det første steget tilbake til et selvstendig liv.

en organisasjon av og for synshemmede sprer denne desinformasjonen. Jeg opplever stadig at mennesker siterer Norges Blindeforbunds tiggerbrev når de møter meg med medlidenhet, overhjelpsomhet og et tragediebefengt tonefall.

Men verst av alt er at slike tekster undergraver den politiske kampen flere funksjonshemmede forsøker å drive, både innen organisasjonene og som enkeltmennesker. Hvordan i alle dager mener Norges Blindeforbund at denne tiggingen kan være forenlig med målet om samfunnsmessig likestilling? Hvordan kan organisasjonen på den ene side påstå at man vil kjempe for likestilling, mens man i sine tiggerbrev sprer de aller mest groteske og diskriminerende påstander om det å leve med en synsnedsettelse? Hvordan kan Norges Blindeforbund tillate seg å forundres av at synshemmede diskrimineres i arbeidsliv og fritid når de serverer diskriminerende holdninger til folk på denne måten?

Ja, ja, det serveres jo ikke akkurat gratis da. Det er ønskelig at man betaler minimum 75 kroner i måneden for å ha mottatt denne usle, krenkende og diskriminerende epistelen.

Og by the way – det er så uendelig uaktuelt for meg å være medlem i en organisasjon som driver så dobbeltmoralistisk. Jeg oppfordrer medlemmene i Norges Blindeforbund til opprør mot den praksisen som bedrives. Dere skyter dere selv i foten med å gi støtte til denne formen for inntektssikring.

CHRISTINE AASGAARD

Debatten fortsetter på magasinet-selvsgt.no

Foto: Scanpix

NHF ER UKRITISKE!

Jubler over almisser og avlat

«Gratis kollektivreiser! Visste du at rullestolbrukere reiser gratis med alle Oslo Sporveiers linjer og NSBs lokaltog i Oslo?»

Denne «gladsaken» kunne vi lese på Norges Handikappforbunds nettsider i desember i fjor.

Ifølge Oslo Sporveiers taksthåndbok (punkt 4.7) reiser rullestolbrukere gratis på alle Oslo Sporveiers linjer, samt alle busslinjer med lokaltrafikk i Oslo. Rullestolbrukere reiser også gratis med NSBs lokaltog innenfor Oslos grenser.

Hvorfor i all verden skal rullestolbrukere reise gratis med buss, tog eller bane i Oslo? En ting er honnørrabatten, som jeg ikke skal trekke inn i diskusjonen her, den er en kompensasjon for dårlige trygdeytelser. Men hvorfor skal man reise gratis fordi man bruker rullestol? Hvordan skal vi kunne stille krav til tilgjengelighet, til kvalitet og god service på en tjeneste vi ikke betaler for? Når man mottar almisser, skal man takke og bukke og ta det man får. Betalende kunder kan kreve kvalitet! Jeg vil gjerne høre hva ledelsen i NHF, og andre medlemmer mener om dette!

ANDREAS HENDEN

Foto: GettyImages

Dyrt å være diskriminert

En funksjonshemmet kvinne var på biltur forrige vinter. Et vogntog på sommerdekk kom seilende mot henne på feil side av veien. Bilen ble totalvrak, men kvinnen greide seg.

Oppgjørets time. Biler tilpasset funksjonshemmede må ha full kasko, betalt av den som bruker bilen. Når en bil vrakes, får eieren utbetalt vrakverdien for å kunne kjøpe seg en tilsvarende bil. Kvinnen hadde betalt sine forsikringer i alle år. I dette tilfellet var det sågar motparten som hadde all skyld, og som betalte ut vrakverdien uten å mukke.

Kvinnen som var offeret i ulykken og forsikringstaker, fikk ikke fem øre. Alt gikk til trygdeetaten, som dessuten krevde 150.000 kroner i egenandel for ny bil. Vrakverdien kunne ikke engang brukes som egenandel.

Neste gang. Om kvinnen beveger seg i vintertrafikken på ny, og blir påkjørt på ny, vil det samme skje igjen. Hun får null igjen for nye forsikringer, bare en ny egenandel. Det er dyrt å være diskriminert, også i forsikringssammenheng.

Kan NAV eller Hjelpemiddelsentralen forklare denne praksisen?

TERJE MARØY

Stat og kommuner kjøper diskriminering

SVs Karin Andersen oppfordrer offentlig sektor til å bruke kjøpekraften sin til å tvinge fram tilgjengelighet for alle.

– Vi kan ikke godta at folk ikke får delta i samfunnet, selv om de sitter i rullestol, sier stortingsrepresentant Karin Andersen. – Nå er det på tide at offentlig sektor slutter å kjøpe diskriminering, for det er det dette er!

Hun mener alle bør sette krav til universell utforming og tilgjengelighet for alle. – Vi trenger at offentlig og privat sektor bruker kjøpekraften sin for å tvinge fram universell utforming, sier Andersen.

– Vi må sette krav, og lage tidsfrister. Når store kunder bruker kjøpekraften vil det gjøre inntrykk, sier Andersen. – Den nye loven må kreve universell utforming ved alle offentlige innkjøp.

Hun påpeker at dette igjen vil medføre endringer i Plan- og bygningsloven.

– Håpet er også at alle lokalpolitikere vil ta tak i dette. Vi trenger et samfunn som er tilgjengelig for alle, sier hun.

(Østlendingen 06.11.08)

Selvsagt! sender utfordringen videre til alle norske kommuner.

VISSTE DU AT...
Ugandas grunnlov fastslår rettfærdig representasjon i lokale og sentrale beslutningsprosesser. Det har ført til at ca. 47 000 funksjonshemmede representanter deltar i beslutninger om Ugandas utvikling. Dette er enestående i verden.

HAR MENNESKER I VÅRT SAMFUNN ULIK VERDI?

«Å realisere målet om full tilgjengelighet for alle, vil kreve svært store investeringer som regjeringen finner uforenelig med kravene til et stramt budsjett og behovene for innsats på andre områder.»

(Stortingsmelding: Nedbygging av funksjonshemmede barrierer, 2002)

Forslaget til Diskriminerings- og tilgjengelighetslov som regjeringen nylig har lagt fram, er sterkt preget av denne tenkingen. Det sies at tilgjengelighet for funksjonshemmede må komme «litt etter litt» og uten «uforholdsmessige kostnader».

Mener politikerne det er greit at det gjelder noen menneskerettigheter for «oss», og noen andre rettigheter for «de andre»? Skyldes dette at de som har makt til å bestemme, prioriterer ut fra ideer om at mennesker har ulik verdi?

- Bare 7 prosent av landets boliger er tilgjengelig for funksjonshemmede.
- Mer enn 2000 norske skoler er utilgjengelige for funksjonshemmede barn.
- 60 prosent av alle offentlige bygg stenger mennesker ute.
- I Oslo er 8 av 10 utesteder utilgjengelige.
- 90 000 funksjonshemmede har TT som eneste transporttilbud.
- Selvbetjeningssamfunnet og automatiseringen stenger mange funksjonshemmede ute.
- Utilgjengelighet til IKT hindrer funksjonshemmede i å motta informasjon.

VI STENGES UTE

Selvsagt!

Hva mener du?

Bli med på debatten på www.magasinet-selvsagt.no

Vil du ha nummer to magasinet **Selvsagt!** tilsendt gratis?

Gå inn på www.magasinet-selvsagt.no eller send NR 2 + ditt navn og adresse til 99 12 59 59

Barbariet har alltid menneskelige trekk. Det er det som gjør barbariet så umenneskelig. De (...) som er vant til å underkaste seg, å betrakte seg som en ingen blant andre som ingen er, må bryte sine vaner. Kanskje underlegenheten er den menneskelige skaden det er vanskeligst å helbrede? Den vanen graver så dypt, deformerer hele mennesket, lar ingen kroppsdel være uberørt. Å gå fra å være en ingen til å oppleve seg selv som noen, er den lengste reise et menneske kan gjøre. Når en har lært å holde ut sin egen underkastelse, er det blitt en vane som dominerer hele ens liv. (...)

HENNING MANKELL, DEN HVITE LØVINNEN, GYLDENDAL 1995/2006, S. 304

Gjennkjenn undertrykkingen

En av de største og groveste krenkelsene funksjonshemmede møter, er at forklaringen på diskriminering og utestenging fra samfunnsfellesskapet blir lagt på oss, på feil og mangler ved kroppene våre.

TEKST: Ann Kristin Krokan

Dette er ikke et nytt fenomen. Tidligere ble kvinners manglende deltakelse i arbeidsliv og samfunnsliv utenfor hjemmet forklart med biologi: kvinnen var fra naturens side skapt til å ta seg av hjemmet og barna. Mørk hudfarge og rasetilhørighet, altså biologi, har også blitt brukt som forklaring når mennesker fra ikke-vestlige kulturer har skåret dårlig på vestlige IQ-tester.

Hva gjør det med folk, når vi slik får «skyldte oss selv»? Når vi blir fortalt om og om igjen at det er oss det er noe galt med?

Vi funksjonshemmede blir sett på som syke, svake individer uten evne til å yte det samfunnet krever. Syke skal følge reglene som gjelder for syke. Man skal være passiv og udelaktende, man fritas for plikter og ansvar og får noen særrettigheter, men man må samtidig følge «doctor's order».

Bare en bruker. Den som er syk blir fratatt roller. Forældre, ektefelle, arbeidstaker eller student – samfunnet ser oss bare som en økonomisk belastning. Vi behandles som passive mottakere av ytelser og tjenester, og får én overordnet rolle, den som i dag heter «bruker». Med til denne forståelsen hører også myten om at funksjonshemmede er individer med «spesielle behov».

Alle mennesker er avhengige av tilbakemeldinger for å vite hvem vi er, og jo mer vi tror på det bildet samfunnet har skapt av funksjonshemmede, jo mer blir vi formet så vi stemmer med dette bildet. Når «hele verden» forteller oss at vi er mindre verdt enn andre, hvordan skal vi da opprettholde troen på at verden tar feil?

Sitt pent, Fido! Når vi ser dette bildet som andre har skapt av oss, ser vi en fysisk, psykisk eller intellektuell feilvare. Vi kjenner skammen og litenheten ved å være så langt fra idealet av en vellykket person. Med skammen kommer aksepten av skyld – det er min skyld. Når vi urettmessig pålegges og påtar oss skyld, føler vi oss dypt krenket. Skyld og skam er de mest ødeleggende følelsene som finnes.

Resultatet blir avmakt og underkastelse. Makten over funksjonshemmedes situasjon ligger hos fagpro-

TEST:

Blir du diskriminert?

- Er det plass til deg på arbeidsmarkedet?
- Kommer du deg fram alle steder du ønsker?
- Har du full tilgang til informasjon?
- Er din økonomi like bra som andres?
- Får du gjort det du vil i fritiden din?
- Blir du møtt med velvilje og respekt?
- Lever du et fritt og selvstendig liv?
- Blir du sett på som et fullverdig menneske?

Ja Nei

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

fesjonene og hos politiske myndigheter. Vi er definert som storforbrukere av offentlige tjenester og ytelser, og må blottlegge både privatliv, helsesituasjon, kropp, sjel og psyke i de mange og byråkratiske søknadsskjemaene. Vi må utmale alle «feilene» og «manglene», fordi vi vet at det aldri tildeles rundhåndet eller etter behov. I tillegg skal vi være blide, ydmyke og takknemmelige, spørre pent og ikke stille krav.

Knus mytene. Når vi har kommet så langt, er vi ferdig formet som gode «brukere». Vi ser oss selv som omgivelsene ser oss, og stiller ikke de samme kravene til samfunnet, livet og tilværelsen som andre. Ingen kan bedømme om et annet menneskes liv er leveverdig, livskvalitet er noe subjektivt. Men hvilke forutsetninger har vi for å ta kontroll og skape oss et godt liv, hvis vi ser på oss selv som mindre verdt enn andre?

Vi må knuse dette bildet. Vi må drep mytene om funksjonshemmede som svake og hjelpeløse. Vi må ta kontroll over våre egne liv. Og vi må forstå og tro på at feilen ikke ligger hos oss. Vi må tørre å akseptere at vi blir diskriminerte, vi må se i øynene at politikerne våre opprettholder denne diskrimineringen med fullt overlegg.

Mange funksjonshemmede benekter at de blir diskriminert. – Jeg har aldri møtt noen form for diskriminering, sier enkelte. Er du en av dem? Ta testen!

Les om Christine Aasgaards forvandling på neste side:

Fra omsorgsbyrde til barrikadestormer

Christine Aasgaard var 25 år da det begynte å mørkne og hun gikk rett i «tragedie-fella». Nå, 10 år senere, er hun frontkjemper i funksjonshemmedes kamp for likestilling

TEKST: Ann Kristin Krokan
FOTO: Finn Ståle Felberg

Ett år etter at synet begynte å forsvinne ble det konstatert at det aldri mer ville bli verken normalt eller godt.

– Alle fordommene og stereotypiene slo inn. Jeg visste ikke mer om det å være synshemmet enn folk flest, så dette var ikke særlig lystelig, sier Aasgaard.

Følte skam og skyld. – Nå var det plutselig noe med meg. Nå trengte jeg hjelp, jeg var i egne og andres øyne blitt «hjelpetrengende». Dette syntes jeg var aldeles forferdelig. I begynnelsen isolerte jeg meg, og unngikk situasjoner der jeg ble avhengig av andre. Jeg forsøkte på harde livet å opprettholde det jeg mente var meg, sier hun.

Aasgaard undersøkte ikke hva slags rettigheter hun hadde, eller hva som fantes av tilbud. Hun definerte ikke seg selv som synshemmet eller funksjonshemmet, men sa til seg selv at hun stadig var «under behandling».

– Etter hvert meldte jeg meg inn i Norges Blindeforbund, men jeg identifiserte meg ikke med dem. «Blind» var selve tragedieordet og det gjaldt ikke meg. Svaksynt var mye bedre, ikke så definitivt. Jeg hadde en sterk følelse av både skyld og skam i denne tida. Jeg hadde på en måte ødelagt mitt eget liv og påført familien min problemer. Jeg var blitt blykula som var lenket fast rundt foten til omgivelsene mine. Jeg var overbevist om at jeg kunne glemme utdanning og arbeid, og familie og unger også. Målet mitt var å bli minst mulig til byrde for andre. Jeg så ikke lenger enn til å kunne få meg en egen bolig og en selvstendig økonomi, som jeg antok måtte bli uføretrygd.

Ble berget. Den første spiren til forandring kom via en arbeidsrådgiver.

– Han berga meg! Han brukte aldri sykeordene, han snakket om mulighetene og behandlet meg som et vanlig menneske. Han ga meg håp om at jeg kunne bli et levende og skrivende menneske igjen, forteller Aasgaard.

Et viktig skritt i riktig retning var et møte i Synshemmede Akademikeres forening, SAF. Aasgaard beskriver det slik: «Dæven han trøske, for en gjæng! De skremte livskjiten ut av mæ!» Hun forteller at mange av SAF'erne var i jobb, hadde utdanning eller studerte. – De snakka om ting jeg ikke forsto, om tilgjengelighet og diskriminering, om lover og konvensjoner. Denne gjengen diskuterte høylydt, de var slett ingen puslete stakkarer. Jeg som trodde funksjonshemmede skulle være snille og milde, sier hun.

Forsto og ble forbanna. SAF-folkene var i opposisjon til både hjelpeapparatet og til samfunnet ellers. De snakket om borgerrollen kontra brukerrollen, og om å yte til samfunnet.

– Her fikk jeg den hjelpen jeg trengte for å bli kritisk til at det var jeg som utgjorde problemet. Jeg som hadde vært stolt når jeg kunne skjule at jeg var synshemmet, gikk nå fra å føle skyld og skam, til å tørre å bære den hvite stokken uten å skjemmes.

– Etter hvert, og likevel plutselig, skjønte jeg det: Omgivelsene mine – ikke øynene mine – er det som hemmer meg! Det er ikke meg det er noe galt med. Jeg hadde skjønnet samfunnets funksjonshemmende effekt! Det er frigjøring, sier Aasgaard.

Hun opplevde seg myndiggjort, og fikk en annen respekt for seg selv. Dermed fikk hun også en følelse av makt. – Å gjennomgå denne forandringen, eller heller forvandlingen, gjør at jeg ble følelsesmessig lettet, men samtidig ble jeg sint! Konstruktivt

sint! Jeg så på den jeg var før – så lite jeg visste!

Hun avslutter med en sterk oppfordring til oss alle: – Dette er egentlig samfunnskunnskap som alle burde lære. Det er en ideologi jeg tror på, den er en del av meg, og jeg kjører den fram så ofte jeg kan, når jeg opplever at det blir tatt i mot. Men vi kan ikke alle sammen bare gå rundt og kjempe våre små personlige slag. Ting skjer i politikken, og vi må være der.

Alle som skjønner dette, ikke ti stille! Det nytter! For hver og en av oss som våkner, er det en seier!

«Etter hvert, og likevel plutselig, skjønte jeg det: Omgivelsene mine – ikke øynene mine – er det som hemmer meg! Det er ikke meg det er noe galt med. Jeg hadde skjønnet samfunnets funksjonshemmende effekt! Det er frigjøring.»

BRUK OMBUDET!

Alle som mener seg diskriminert på jobben på grunn av nedsatt funksjonsevne, og som ikke når fram lokalt, kan legge fram saken sin for ombudet. Ombudet vil undersøke saken og vurdere om det har foregått ulovlig diskriminering. Ombudet gir også veiledning og råd om juridiske rettigheter.

Arbeidsgivere trenger kompetente medarbeidere. Personer med nedsatt funksjonsevne ønsker arbeid, men under halvparten har jobb.

Vi vil at alle skal **SE MULIGHETENE – IKKE BEGRENSNINGENE.**

Det er gratis å bruke ombudet.

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Likestillings- og diskrimineringsombudet
Postboks 8048 Dep, 0031 Oslo
Besøksadresse: Grensen 5, Oslo

Grønt nummer: 800 41 556
Telefon: 24 05 59 50
Faks: 24 05 59 60
E-post: post@ldo.no

Historie

RETTIGHETSKAMP
GJENNOM HISTORIEN

Vi gir oss ikke!

I den amerikanske borgerrettskampen gikk det hardt for seg. Funksjonshemmede kastet seg ut av rullestolene og akte seg opp trappene til Capitol.

Kampen mot diskriminering er ikke ny. Noen av høydepunktene kan du lese om på de neste sidene.

En lang kamp mot diskriminering:

1814:

Norges Grunnlov vedtas, med en paragraf som nekter jøder adgang til landet.

1850: Fornorskingspolitikken overfor samer, tvungen opplæring i og på norsk. Samisk i praksis forbudt i norsk skole, noen steder helt fram til 1950-årene.

1851: «Jødeparagrafen» i Grunnloven oppheves.

1881: Norge innfører en egen lov om skole for "døve, blinde og åndssvake", for at normalskolen skal "befris for moralsk og sosial smitte".

1913:

Norge innfører – som et av de første land i verden – alminnelig stemmerett for kvinner på samme vilkår som menn.

1922: Karen Platou blir, som første kvinne, innvalgt på fast plass i Stortinget.

1940-tallet: Minst 250 000 funksjonshemmede dør i Hitler-Tysklands utryddelsesprogram T4. Funksjonshemmede og romanifolk tvangssteriliseres for å utrydde «uønsket arvemateriale».

1945, julaften: Ann-Marit Sæbønes' mor tilbys legehjelp i Porsgrunn for å drepe sin nyfødte datter, som manglet et bein og noen fingre.

1950-tallet: Svartes borgerrettsbevegelse vokser fram i USA. Tvangssterilisering av funksjonshemmede og romanifolket fortsetter i Skandinavia.

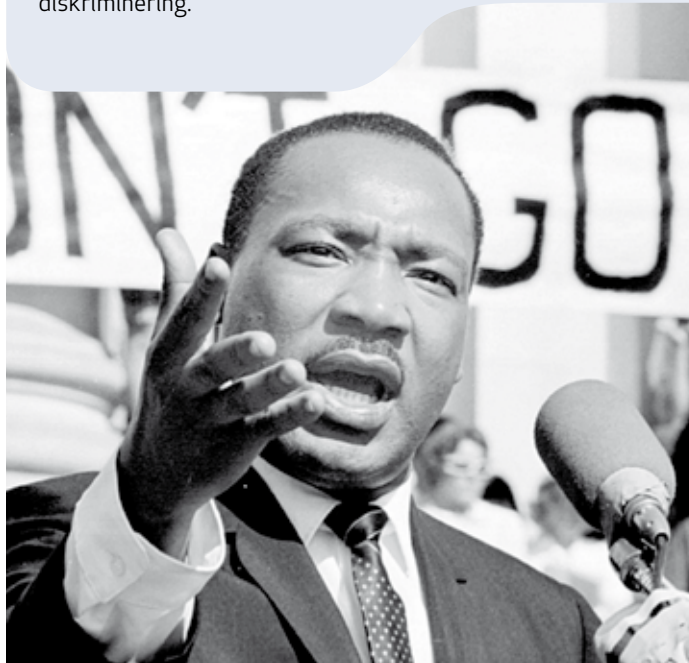
1955:

Rosa Parks nekter å reise seg for en hvit mann på bussen, hun arresteres i Alabama.

1963: Martin Luther King jr holder sin berømte tale

«I have a dream ...»

Amerikanske funksjonshemmede inspireres til kamp mot diskriminering.

1970-tallet:

Vietnam-krigen

masseproduserer funksjonshemmede i USA, og kampen mot diskriminering skyter fart i denne gruppen. Sterilisering av funksjonshemmede og romanifolket fortsetter i Skandinavia. Norske funksjonshemmede demonstrerer mot veldedighet.

1960-tallet: Tvangssterilisering av funksjonshemmede og romanifolket fortsetter i Skandinavia.

1970: Rasismeparagrafen tas inn i norsk straffelov.

1972: Homofile i Norge skal ikke lenger straffes for sin seksuelle orientering.

1975: Innvandringsstopp vedtatt i Stortinget.

1976: Ny norsk lov om integrering av funksjonshemmede i normalskolen. Tilgjengelighetskrav til offentlige bygg i Plan- og bygningsloven.

1977: Norsk psykiatrisk forening anbefaler å sløyfe homofili som diagnose.

1978: Likestillingsloven, som forbyr diskriminering pga kjønn, vedtas.

1979: Norge blir første land i verden med eget Likestillingsombud.

1989: Sametinget

opprettet som et representativt organ for samer i Norge.

2005:

Den generelle diskrimineringsloven vedtas. Den gir et helhetlig vern mot diskriminering på grunnlag av etnisitet og religion. Med denne loven innfører Norge et gradert diskrimineringsvern, der noen grupper har større beskyttelse mot diskriminering enn andre. Homofile får mindre beskyttelse enn etniske minoriteter, og funksjonshemmede dårligere diskrimineringsvern enn homofile.

1990: Americans with Disabilities Act (ADA) vedtas i USA.

1991: Legeforeningens råd for legeetikk: «**Etter vår mening ville det være en stor fordel om tilstander som Downs syndrom og Huntingtons sykdom kunne utryddes helt. Dette gjelder også andre medfødte defekter.**»

1991: ULOBA, andelslag for Borgerstyrt personlig assistanse blir etablert.

1992: Ann-Marit Sæbønes som overlevde sin første julaften i 1945, blir den første kvinnelige ordfører i Norges hovedstad.

1993: Partnerskapsloven gir homofile og lesbiske mulighet til å inngå partnerskap.

1995: Antidiskrimineringslov for funksjonshemmede vedtas i Storbritannia og Uganda.

2000: Norske kommuner må ha tilbud om personlig assistanse.

2001: Den offentlige utredningen Fra Bruker til Borger, som beskriver funksjonshemmedes situasjon i Norge, og foreslår konkrete tiltak, bla.a. antidiskrimineringslov, legges fram.

2002: Stiftelsen Stopp Diskrimineringen etableres og systematiserer innspill til lovarbeid for et diskrimineringsvern for funksjonshemmede.

Samenes nasjonaldag 6. februar blir offisiell flaggdag.

2007: Norge skriver under FNs konvensjon for funksjonshemmedes rettigheter, men ratifiserer ikke.

2008:

En antidiskrimineringslov for funksjonshemmede legges fram for Stortinget.

Lønnstilskudd er forakt for funksjonshemmede

Synes arbeidsgiveren din at du jobber for sakte? Hvis du er funksjonshemmet, kan han søke om statlig lønnstilskudd for deg. Han kan også få lønnstilskudd bare for å ansette deg, fordi du utgjør en økonomisk risiko.

TEKST: Ann Kristin Krokan
FOTO: Morten Krogvold

«– Betegnelsen funksjonshemmet kan virke tilsørende. Det er sannsynligvis mange i den kategorien som har både arbeidslyst og – evne, men som kan jobbe noe mindre effektivt i arbeidsgivers øyne, sier direktør for Arbeid og aktivitet i Arbeids- og velferdsdirektoratet, Erik Oftedal. – Staten vil fra neste år tilby tidsubestemt lønnstilskudd dersom arbeidsgiver vurderer at en arbeidstaker har lavere produktivitet på grunn av nedsatt funksjonsevne.»
(Fra Fontene nr 1 – 08, s. 24.)

Døråpner. Arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen ser lønnstilskudd som et virkemiddel for å hindre at arbeidstakere skyves ut av arbeidsmarkedet, og som en døråpner for å få funksjonshemmede inn.

«Lønnstilskudd skal redusere den økonomiske risikoen arbeidsgiver påtar seg ved å ansette personer med usikker og redusert arbeidsevne,» sier Hanssen.

Staten vil redusere antall uføretrygdte. Arbeidsmarkedet skriker etter arbeidskraft. Funksjonshemmede ønsker seg jobb, men stenges ute fra arbeidsmarkedet. Dette henger ikke på greip! For mange funksjonshemmede er det fordomsfulle holdninger som er jobbhindringen, andre stoppes av fysiske barrierer. Et stort antall hindres av mangel på praktiske tiltak som personlig

assistanse eller transport, og mange stoppes av at samfunnet har stengt dem ute fra utdanning og arbeidserfaring.

Stemplet som arbeidsudyktig. NAV har kommet opp med mange rare og mislykkede tiltak for å få funksjonshemmede i arbeid: «Arbeidsgivere som ønsker å ansette en person med funksjonshemming, kan få råd, veiledning og bistand fra NAV lokalt.» Hvem vil ansette en person som man trenger råd, veiledning og bistand for å ha som arbeidstaker?

Av alle dårlige tiltak – av all medisin som er prøvd uten å virke – er lønnstilskudd til arbeidsgivere det dårligste. Når bedrifter skriker etter effektiv arbeidskraft, hvem er det da som vil ansette en person med merkelappen lite arbeidsdyktig? Hvem vil ha arbeidskraft som staten betaler deg for å ansette?

Bjarne Håkon Hanssen ser ikke at han med dette tiltaket ødelegger funksjonshemmedes muligheter på arbeidsmarkedet for all framtid. Det er kanskje ikke så rart om ikke Hanssen ser det, når flere av funksjonshemmedes organisasjoner applauderer tiltaket.

Krev lønn for arbeid! Når det å ansette en funksjonshemmet kan utløse denne ekstraintekten for en arbeidsgiver, er det fordi funksjonshemmede i Hanssens øyne er mindreverdige arbeidskraft. Når andre grupper nektes arbeid, heter det

Tiltakene for å få funksjonshemmede inn på arbeidsmarkedet har ingen effekt:

Andel funksjonshemmede uten jobb i 2004:

53,7 %

Andel funksjonshemmede uten jobb i 2007:

54,7 %

(Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen)

Utdanning virker!

Funksjonshemmede stenges ute fra utdanning. Det er stor sammenheng mellom utdanning og yrkesdeltakelse:

Av funksjonshemmede med kun ungdomsskole er **26 %** i jobb. Av funksjonshemmede med universitets- eller høyskoleutdanning er **63 %** i jobb.

(Kilde: Olsen og Van, 2005)

Knut Flaalum er daglig leder for en virksomhet med 4000 ansatte. Uten lønnstilskudd.

» diskriminering. Når funksjonshemmede stenges ute fra arbeidsmarkedet, er feilen vår egen.

Du ansettes for å gjøre en jobb. Arbeidsgiveren får ikke tilskudd for å tilby deg et oppbevaringssted. Du skal ansettes i en stilling som du og arbeidsgiveren er enige om, og som passer for deg. Den som har redusert arbeidsevne, har for øvrig rett til gradert uføretrygd for å kompensere for dette.

Den jobben du gjør, skal arbeidsgiveren betale deg for. Arbeidskraft koster, og det finnes ingen standard for effektivitet og ytelse. Det representerer en forhistorisk menneskeforakt å gi inntrykk av at funksjonshemmede flest jobber sakte eller er mye syke. Dette finnes det ikke noe belegg for å påstå. Tvert i mot viser flere eksempler at det totale sykefraværet går ned i bedrifter med mange funksjonshemmede arbeidstakere.

«Politikken med å gjøre funksjonshemmede mer egnet for arbeidsmarkedet har slått feil, det er tiltak rettet mot arbeidsgivere som må til.»

RAPPORTEN FUNKSJONSHEMMEDE I ARBEIDSLIVET, FRA 2007.

Misbruk av offentlige midler!

Ung mann, god utdannelse, trafikkskadd, nå avhengig av rullestol. Gjennom kjente har han fått jobb på et arkitektkontor som er godt tilgjengelig for folk på hjul. I et TV-intervju sier han at det eneste ekstra han trenger, er at kollegene smører brødkiva hans til lunsjen. Arbeidsgiveren mottar lønnstilskudd for mannen. (NRK2. 1. kveld, februar 2008)

Voksen mann, tidligere sjåfør på stor bil, har blitt avhengig av rullestol. Han jobber nå på firmaets kontor, med forskjellig forefallende arbeid, tar i mot telefoner osv. Arbeidsgiveren sier at dette fungerer helt flott. Nå kan han selv dra fra kontoret på andre oppdrag, ettersom det er en der som kan «passe sjappa». Arbeidsgiveren mottar lønnstilskudd. (Trønder-Avisa, 02.11.07)

Disse eksemplene på bruken av lønnstilskudd viser at dette er misbruk av offentlige midler. En arbeidsgiver skal ansette folk fordi han har bruk for vedkommendes arbeidskraft. Dermed skal han også lønne vedkommende. En arbeidsgiver som tar i mot offentlig tilskudd for å ansette funksjonshemmede, får belønning for sine fordommer.

Premierer diskriminering

De fleste tiltakene for å få funksjonshemmede i arbeid er rettet mot jobbsøkerne, ikke mot arbeidsgiverne.

Arbeids- og inkluderingsministerens departement hevder overfor *Selvsagt!* at funksjonshemmede møter «lukkede dører». Det må bety at vi møtes av fordomsfulle holdninger og diskriminering. Da er det en underlig politikk å rette inn tiltakene mot den som blir diskriminert.

Like underlig er det å premiere arbeidsgiverne for diskrimineringen, ved å gi dem lønnstilskudd. Lønnstilskudd som virkemiddel fungerer stigmatiserende, og er dermed uegnet. En evalueringsrapport fra Arbeidsforskningsinstituttet viser at det ikke er noen automatikk i at lønnstilskudd til arbeidsgiveren fører til fast jobb for den enkelte funksjonshemmede.

I opposisjon var Bjarne Håkon Hanssen funksjonshemmedes fremste talsmann. I regjering vil han ikke snakke med *Selvsagt!*

Foto: Scanpix

Arbeidsgiverne må tvinges!

Bruk kvotering

Tidsbegrenset kvotering er det mest effektive tiltaket for å gi funksjonshemmede innpass på arbeidsmarkedet. På samme måte som i kjønnskampen, må det tas i bruk sterke virkemidler som kvotering, fordi funksjonshemmede ikke får jobb selv om vi er godt kvalifisert.

Den største barrieren funksjonshemmede møter på arbeidsmarkedet, heter fordommer.

Mange av oss har større begrensninger enn andre med hensyn til yrkesvalg, men dette er ikke det samme som å ha redusert arbeidsevne, slik politikere og arbeidsgivere later til å tro.

Redusert arbeidsevne kan bety at man ikke kan jobbe i det hele tatt, eller at man ikke kan jobbe full tid. Dette kan og skal kompenseres for ved hjelp av trygdesystemet.

Både i lovverk og i praksis må det skilles mellom mennesker med funksjonsnedsettelse og mennesker med redusert arbeidsevne.

Statsråden må derfor basere seg på fakta, og ikke bygge opp under myter som fremstiller funksjonshemmede som en ensartet gruppe med « redusert arbeidsevne ». Statsråden må nå utrede kvotering som et virkemiddel, når andre tiltak har vist seg å være uten effekt.

For heller ikke IA-avtalen, avtalen om et inkluderende arbeidsliv, har hatt noen effekt. Bare 45 prosent funksjonshemmede er i arbeid, mot 75 prosent av befolkningen som helhet. Barrierene

Både i lovverk og i praksis må det skilles mellom mennesker med funksjonsnedsettelse og mennesker med redusert arbeidsevne.

mange funksjonshemmede møter, skyldes ikke mangel på kompetanse eller problemer med manglende tilgjengelighet. En undersøkelse av MMI fra 2007 viste at bare seks prosent av arbeidsgiverne ville innkalt en meget godt kvalifisert rullestolbruker til jobbintervju. Fire prosent ville innkalt en synshemmet med førerhund.

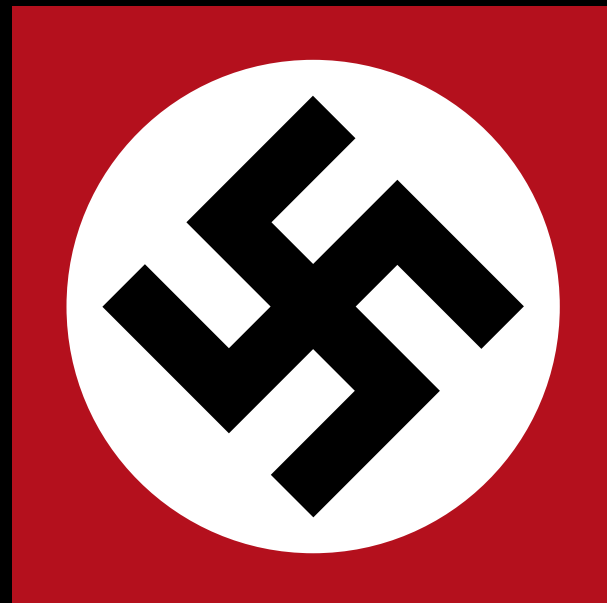
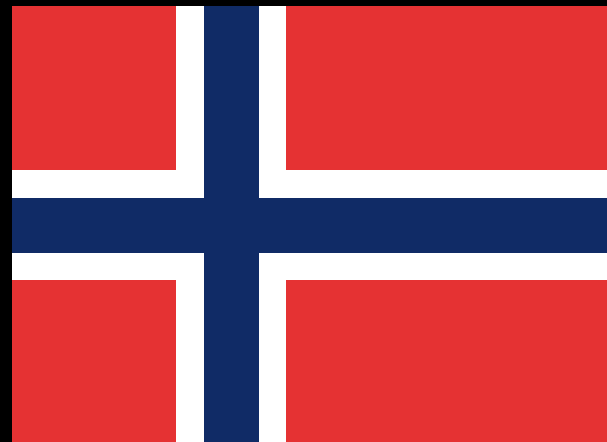
Kvotering av funksjonshemmede er et uprøvd virkemiddel. Det kan være

snakk om en moderat kvotering, der funksjonshemmede med ellers like kvalifikasjoner går foran andre søkere, eller en radikal kvotering, hvor man for eksempel krever at bedrifter skal ha en prosentvis andel funksjonshemmede i arbeidsstokken.

Myndighetene må også begynne å kreve at arbeidsgivere har rutiner for ansettelser og forfremmelser, som ikke utelukker eller diskriminerer, og at de bruker utlysningstekstene til å oppfordre funksjonshemmede spesielt til å søke.

IPLOS-REGISTERET

IPLOS (individbasert pleie- og omsorgsstatistikk) ble godkjent av Regjeringen i 2006. Kommunale saksbehandlere skal registrere svært private og intime forhold om enkeltpersoner, og gi en score som viser graden av assistansebehov. Dette skal lagres i et nasjonalt register.

NASJONALT «AVVIKSREGISTER»

1930-TALLET: Hitler-Tyskland opprettet et nasjonalt register over funksjonshemmede i forbindelse med utryddelsesprogrammet T4.

1940 – 45: Norge opprettet et nasjonalt register over romanifolk og jøder.

2007 - : Norge opprettet et nasjonalt register over funksjonshemmede – IPLOS.

Krenkende, respektløst og diskriminerende

Intim og detaljert informasjon om alle som benytter kommunale hjemmetjenester etter personlig assistanse registreres i et statlig register. Datatilsynet mener at anonymiteten er illusorisk.

TEKST: Ann Kristin Krokan
FOTO: Finn Ståle Felberg

Denne informasjonen skal dessuten inn i et landsomfattende sentralregister. Saksbehandlere i de fleste kommuner har foretatt registrering uten samtykke fra dem det gjelder. Det er bare assistansebehov i hjemmet, ikke assistansebehov for å kunne leve et aktivt liv som kartlegges.

Informasjonen som samles er av svært privat og intim karakter, og spørsmålsstillingen var i hvert fall i startfasen grovt krenkende og diskriminerende:

- ▶ Har du intimhygiene ved menstruasjon?
- ▶ Tørker du deg nedentil og vasker du hender?
- ▶ Kler du deg sosialt akseptabelt?
- ▶ Har du kontroll på fysisk og verbal aggresjon?

Alle som benytter kommunale hjemmetjenester eller leder sine egne personlige assistenter har blitt utsatt for denne diskriminerende registreringen. Slik tvangsregistrering av enkeltpersoners intime privatliv er i strid med all menneskerettslig tankegang. Et slikt menneskesyn er ikke tuftet på likestilling og likeverd, men tar utgangspunkt i myndighetenes vurdering av hva de anser som «avvik fra det normale».

IPLOS fokuserer på det myndighetene definerer som folks avvik og utilstrekkelighet.

«**Avviksregister**». Etter aksjoner fra funksjonshemmede, og ikke minst som følge av Mari Storsteins film, «Jakten på Sylvia B», bestemte Regjeringen at de skulle gjøre om IPLOS-registreringen. De krenkende formuleringene skal pyntes på og erstattes med mer nøytrale formuleringer. Uansett hvordan man pynter på dette, så vil vi fortsatt ha et nasjonalt register hvor man lett kan finne fram til norske borgere som på grunn av en funksjonsnedsettelse har behov for praktisk og personlig assistanse. Hva skal myndighetene med dette?

Må stoppes. Politikerne og direktoratet er dessuten ennå ikke for alvor konfrontert med spørsmålet om hvordan man kunne lage et slikt register til tross for alle de kritiske høringsuttalelsene. Direktoratet holdt på med forberedelsene til IPLOS i ti år!

Når staten som i IPLOS-saken begår overgrep gjennom systemet, hvorfor er det ingen som roper varsku? Hvorfor er lojaliteten til staten så mye sterkere enn hensynet både til loven og menneskerettighetene?

Det kanskje sterkeste med filmen *Jakten på Sylvia B* er det budskapet som går langt utover Mari Storsteins situasjon. I filmen er det et umenneskelig byråkrati som blir satt i gapestokken. Hvis det var sant at man tok kritikken av IPLOS på alvor, hadde denne registreringen vært stoppet. Lovbrudd skal stoppes, ikke pyntes på.

Filmskaper Mari Storstein finner seg ikke i at hennes toalettvaner og intimhygiene skal registreres og avgjøre assistansebehovet hennes.

Samlet protest

IPLOS-registreringen er så provoserende at funksjonshemmedes organisasjoner for første gang har stått samlet om proteser og aksjoner.

Orgaisasjonene viste sin protest ved å boikotte et møte om IPLOS i Sosialdirektoratet i januar. Aksjonene rettet seg mot at:

- ▶ Den praktiske bruk av IPLOS er ikke tilstrekkelig kartlagt. Viktige aspekter knyttet til personvern og menneskerettigheter er ikke tilstrekkelig belyst og regulert. Hensynet til samtykke fra den enkelte er satt til side.
- ▶ IPLOS som primært er utviklet som et statistisk hjelpemiddel, misbrukes i økende grad som et (uegnet) verktøy i vurdering av individuelle tjenestebehov.
- ▶ Vi bestrider nytteverdien av å inkludere opplysninger om den enkeltes diagnoser i IPLOS. Videre mener vi det svekker bl.a. taushetsplikten å inkludere diagnoser i IPLOS.
- ▶ Behov for bistand for å delta i samfunnsaktiviteter holdes utenfor IPLOS-registeret, til tross for at det var et absolutt krav fra interesseorganisasjoner.
- ▶ Kombinasjonen av diagnoseregistrering og fravær av kartlegging av samfunnsaktiviteter, gjør at framleggingen av denne IPLOS-statistikken gir et diskriminerende bilde av personer som trenger praktisk assistanse.
- ▶ IPLOS er med på å tilsløre uønsket institusjonalisering av boformer for bl.a. funksjonshemmede.

Disse organisasjonene sto samlet om protesten:

SAFO – SAMARBEIDSFORUMET AV FUNKSJONSHEMMEDES ORGANISASJONER

FFO – FUNKSJONSHEMMEDES FELLESGORGANISASJON

NPF – NORSK PENSJONISTFORBUND

FAGFORBUNDET

Storstein slo tilbake

Da Mari Storstein (22) hørte om IPLOS, ble hun først forskrekket, så forbanna. Hun behøvde ikke overtale for å stille opp i demonstrasjonen foran Stortinget høsten 2006, da funksjonshemmede viste sin protest mot den nedverdiggende registreringen. Det endte med at hun laget film om saken.

Mari Storstein og broren Aksel laget dokumentarfilmen *Jakten på Sylvia B*, som ble vist i beste sendetid på TV2 vinteren 2007. Filmen, som ble svært godt mottatt og sett av mange, handler om Mari Storsteins forsøk på å kjempe seg gjennom byråkratiet og få makten i tale.

– Jeg klarte ikke slutte å tenke på hvordan bydelen hadde innhentet de mest intime opplysninger om meg. Jeg måtte finne Sylvia Brustad for å få svar på hvordan dette kunne skje, sier Mari Storstein i dokumentaren. – Jeg håpet filmen ville føre til en debatt om Norges menneskesortering.

Blottstilte uvitenhet. – Jeg har alltid hatt troen på at det nytter å slåss. Den troen har mamma gitt meg, sier Storstein.

Hun er en vakker, ung kvinne med et litt sart utseende, og det var kanskje dette sarte som lurte byråkrattene i Oslo kommune, da de gikk så hardt ut i IPLOS-saken. Da Mari Storstein kom med kamera og storebror og ville ha innsyn i IPLOS-registreringen sin, er det ingen overdrivelse å si at kommunen tabbet seg skikkelig ut. Det er ikke daglig kost å se byråkrater på toppnivå blottstille uvitenhet og fordomsfulle holdninger i beste sendetid på TV.

Saken som fikk søskenparet Storstein til å gripe til så tungt skyts, handler om krenkelser, diskriminering, undertrykking og maktmisbruk. Fra stat og kommune, mot funksjonshemmede som mottar tjenester fra kommunen.

Sterke alliansepartnere. Marin Storstein fikk sterke alliansepartnere. Datatilsynet uttrykte sin skepsis til IPLOS, og sa at: «Selv om det ikke står navn på regis-

treringsskjemaene, står det diagnose, alder, kjønn og sivilstand. Da er det ikke vanskelig å finne fram til folk i en middels norsk kommune.»

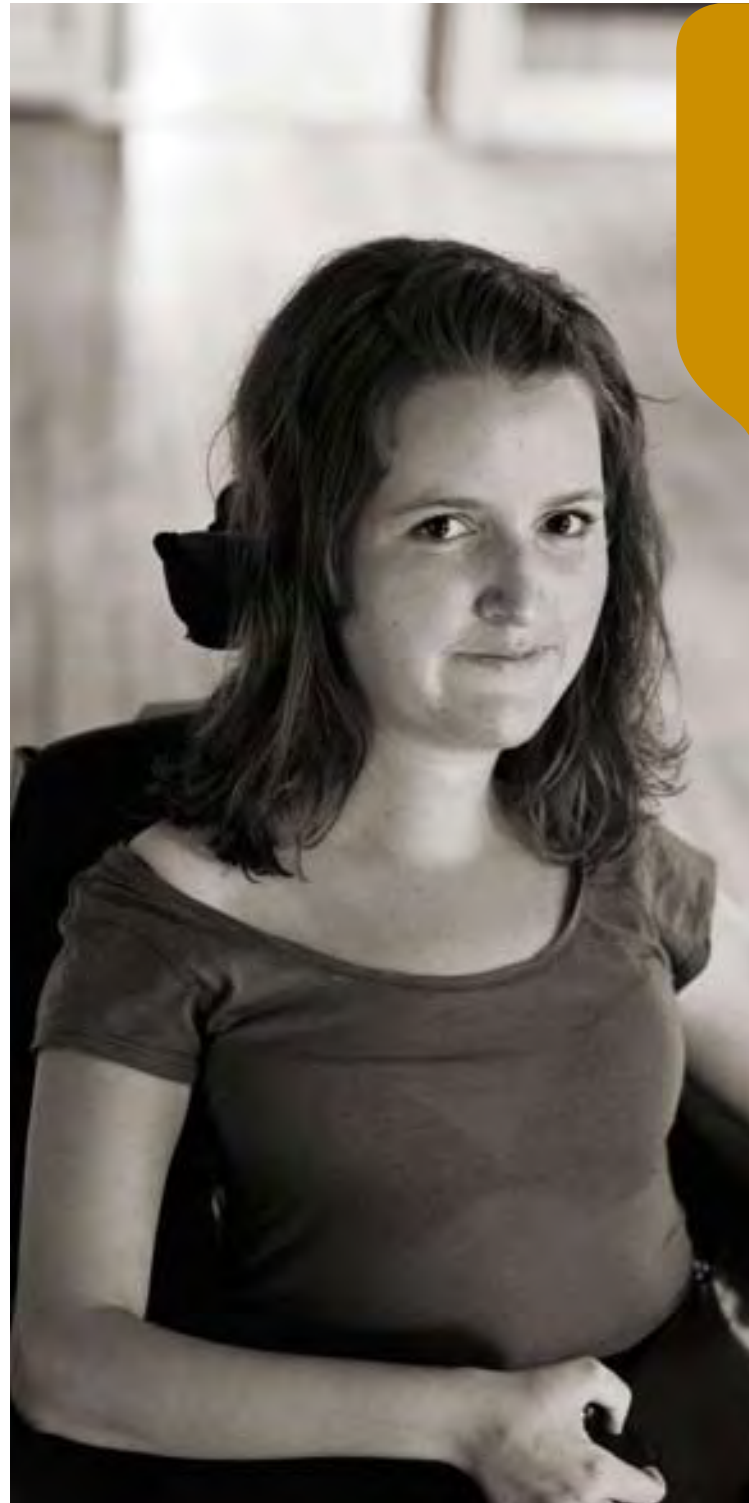
Legeforeningen var enda tydelige: «Vi kan være glade for at vi ikke hadde et slikt register i 1940!»

IPLOS vekket folk. – Det var så bra å se hvor mange som reagerte på IPLOS! Det var akkurat som om folk skjønnte på en helt ny måte hvor krenkende funksjonshemmede blir møtt fra det offentlige. Og etter at filmen ble vist på TV fikk jeg flere henvendelser enn jeg kunne håndtere. Alle henvendelsene, unntatt en eneste, var positive! sier Storstein og fortsetter:

Det nytter! – Etter demonstrasjonen foran Stortinget ringte jeg sikkert 40 kommuner, og fikk vite at over halvparten hadde IPLOS-registrert folk uten at den det gjaldt visste det. Og vi var fire personer som brukte over to måneder bare på å få se min registrering! Det viser jo bare hvilken overmakt det er vi kjemper mot.

– Det beste med dette har vært å se hvordan funksjonshemmede sjøl har reagert! Dette var en sak som tente folk. Og det at vi fikk til filmen, og at den har bidratt til at det blir gjort noe med IPLOS-registreringen, er bare fantastisk. Det har styrket meg i troen på at en liten enkeltperson kan få til forandringer, til og med når man slåss mot et stort og byråkratisk system. Det tar tid og krefter å slåss, men det er verdt det! Jeg kan bare oppfordre andre funksjonshemmede til å ta tak i urett og diskriminering og gjøre noe. Demonstrere, protestere, handle på en eller annen måte – det gjør godt for selvrespekten!

Både Datatilsynet og Den Norske Legeforening ble med på jaktlaget da filmskaper Mari Storstein brukte kamera som skyts mot ministeren og overmakta.

Fortsatt grunn til protest!

Har du fått innvilget hjemmehjelp, hjemmesykepleie, personlig assistanse, støttekontakt eller lignende fra kommunen? Sjekk i så fall om du er IPLOS-registrert. Sosial- og helsedirektoratet har gitt retningslinjer for registreringen, og ett krav er at den det gjelder skal delta.

Kommunen har altså ikke lov til å foreta en slik registrering uten at du vet det og er med på det. Sier de derfor at ja, du er registrert, så krev å få registreringen tilsendt, med opplysning om hvem som har registrert deg, og når. Så ringer du Sosial- og helsedirektoratet og ber om å få snakke med dem som har med IPLOS å gjøre, forteller hva du har oppdaget, og ber om at de reagerer overfor kommunen din. Og det er selvsagt flott om du selv også skriver eller ringer til kommunen og påklager dette grove overtrampet. Lokala-visen er kanskje også interessert?

Menneskerettsalliansen består av Foreningen for transpersoner, Kvinnefronten, Landsforeningen for lesbisk og homofil frigjøring, Landsforeningen for transkjønnete, Norges Handikapforbund, Landsorganisasjonen for Romanifolket, Rettferd for taperne, Stopp Diskrimineringen, Synshemmedes Akademikeres Forening, Taternes Landsforening og ULOBA.

Vi kjemper, ganske enkelt, for at alle skal ha skal det samme vernet mot diskriminering, uansett diskrimineringsgrunnlag.

www.menneskerettsalliansen.no
post@menneskerettsalliansen.no
tlf. 9904 3311

Menneskerettsalliansen

FUNKSJONSHEMMEDE BLIR HOLDT NEDE ØKONOMISK, UTDANNINGSMESSIG, SOSIALT OG KULTURELT.

Mellom 12 og 17 % av befolkningen har en funksjonsnedsettelse. Funksjonshemmede er dermed Norges største og mest diskriminerte minoritet.

FUNKSJONSHEMMEDE NEKTES ARBEID:

54,7 prosent av funksjonshemmede er uten arbeid. Tallet stiger.

Bare 4 prosent av spurte arbeidsgivere vil ansette en blind med førerhund, og bare 6 prosent vil ansette en rullestolbruker. Funksjonshemmede trygdes mot sin vilje, og nektes å registrere seg som arbeidssøkere.

FUNKSJONSHEMMEDE NEKTES UTDANNING:

Mindre enn 3 prosent av alle studentboliger er tilgjengelige for funksjonshemmede.

Retten til tilgjengelig studielitteratur er illusorisk. Utilgjengelig IKT på læresteder.

Funksjonshemmede under rehabilitering nektes stønad til lengre utdanning.

FUNKSJONSHEMMEDE HAR DÅRLIG ØKONOMI:

Funksjonshemmede tjener 75 prosent av gjennomsnittelig bruttoinntekt.

Utestenging fra arbeidsmarkedet er hovedårsak til dårlig økonomi.

DEMOKRATISKE RETTIGHETER:

Funksjonshemmede nektes demokratiske rettigheter på grunn av utilgjengelige valglokaler, kommunestyresaler, partikontorer osv.

Funksjonshemmede nektes tilgang til politisk informasjon pga utilgjengelige partiprogrammer, partienes utilgjengelige nettsider osv

Funksjonshemmede har ingen representasjon i regjeringen eller andre offentlige råd og utvalg som ikke angår funksjonshemmede spesielt.

HOLDER NEDE

Vil du ha nummer to magasinet **Selvsagt!** tilsendt gratis?

Gå inn på www.magasinet-selvsagt.no

eller send NR 2 + ditt navn og adresse til 9912 59 59

Selvsagt!

Hva mener du?

Bli med på debatten på www.magasinet-selvsagt.no

Brev hjem

Tekst: Stig Morten Sandvik
Foto: Per Harald Olsen

I forestillingen «Brev hjem» kommer skuespillerne rullende, snublende og dansende inn på scenegulvet. De seks monologene forteller om forelskelser og rampestreker på polioinstituttet, og det males ut minner om et raggjarliv i en Dodge Phœnix Pioneer med Rolling Stones dundrende i høyttalerne – Beatles var jo for pingler. En annen historie forteller om ei dame som drømmer om å spankulere ned Nordregate i røde, høyhelte sko med lange blikk og søreuropeisk

plystring fra de trønderske hannkjønnene. Forestillingen er skrevet av regissør Ane Aas. Den er basert på historier om seks personer med funksjonsnedsettelse. Under hele forestillingen sitter Jorunn Aune på scenen omringet av barndomsminner og brev til foreldrene fra sykesøstre og leger på sykehuset i Århus. Siri Gjære og Maria Kannegaard har laget et vakkert lydbilde som går hånd i hånd med fortellingene – enkelt og rent.

Å engasjere seg for likestilling og full deltakelse i samfunnet kan gjøres på mange måter. Forestillingen «Brev hjem» er ikke først og fremst et «likestillingog-fulldeltakelseisamfunnetstykket». Men i et vidt perspektiv er dette absolutt et bidrag i likestillingskampen. Full deltakelse i samfunnet inkluderer også kulturscenen. Min påstand er: Det minsker forskjellen!

ANNONSE

DISABILITY PRIDE PARADE - OSLO

- Bli med i Norges første stolthetsparade for funksjonshemmede!
- Vær sterk, stolt og synlig!
- Vi skal feire oss selv!

Stolthetsparaden!

7. juni 2008

Paraden starter på Youngstorget kl. 12.

Vi går til Spikersuppa.

Møt opp i god tid før start!

www.stolthetsparaden.no

AKSJON!

Hva kan DU gjøre?

Gir parkeringstyver oblat til besvær

«Respekter rullestolplassen, bruk beina», står det på Karl Henrik Seemanns hjemmelagede klistremerker. Med dette budskapet, som du trenger kniv for å fjerne fra ruta, har han terget på seg mange bilister.

TEKST: Solfrid Rød
FOTO: Finn Ståle Felberg

De fleste synes det er pinlig å kjøre rundt med bevis på at de har parkert urettmessig på en rullestolmerket parkeringsplass, og får det travelt med å komme seg hjem. Men noen tar seg tid til å skjelle ut aksjonisten. Den hittil hissige fulgte etter ham hjem for å rase fra seg.

– Sånt preller av på meg. Jeg blir bare forbanna. Om de må streve en del for å få fjernet klistremerket, har de bare seg selv å takke, sier Seemann.

Tillatelser på svartebørs. Det er 13-14 år siden Seemann for alvor begynte å hisse seg opp over ulovlig bruk av parkeringsplasser reservert for funksjonshemmede.

– I tillegg til at en del folk rett og slett gir blaffen og parkerer der selv om de vet at de ikke har lov, er det også et illegalt marked for parkeringsdispensasjoner. Noen av dem som spretter ut av svære firehjulstrekkere har faktisk det blå-hvite skiltet i vinduet. De stjeles og selges for opptil 40 000 kroner, forteller Seemann.

Organisasjonene er sovepute. Funksjonshemmedes organisasjoner og politikere kan man ikke regne med, mener Karl Henrik Seemann. Siden IFF (Interesseorganisasjonen for funksjonshemmede), en radikal, borgerrettsinspirert organisasjon med aksjoner og demonstrasjoner som varemerke

Du trenger kniv for å skrape bort Seemanns klistremerke. De fleste synes det er pinlig å kjøre rundt med bevis på at de urettmessig har opptatt en parkeringsplass, og får det travelt med å komme seg hjem.

smuldret opp på 80-tallet, har han holdt seg langt unna funksjonshemmedes organisasjoner. De er for tafatte, etter hans mening, og han skjønner ikke hvordan organisasjoner som mottar, og er helt avhengige av penger fra staten, samtidig skal kunne refse og kritisere.

– Organisasjonene skal være motpoler til staten og kommunene. I stedet kjøper de deres argumenter og kaller seg samarbeidspartnere, sier Seemann. Personlig tror han organisasjonene har blitt en sovepute: Folk tenker at organisasjonene tar seg av det som må gjøres, og ser derfor ikke poenget med å protestere på egen hånd. Han mener dagens unge må finne sine egne saker og sin egen form. Et lite tips våger han likevel å komme med:

– Bruk hue! Og kreativiteten! Bli sinna!

NSB må oppdras!

Tekst: Jan Kåre Stura

De siste årene har jeg reist flittig med NSB. Jeg bruker elektrisk rullestol, så utfordringene i forbindelse med å komme på- og av togene, kan være store. Togmateriellet er blitt bedre, men sikkerheten i forbindelse med av- og påstigning er fremdeles mangelfull.

NSB har plassert mobile ramper på en del av stasjonene. Disse rampene gir bra sikkerhet når man skal benytte toget. Problemet er at togpersonalet ikke alltid vil bruke dette hjelpemiddelet. Begrunnelsene har vært mange, som at rampene er plassert for langt fra «handikapp-kupeen», at nøkkelen for å frigjøre rampene ikke passer, eller at toget har stoppet slik at det er for smalt på perrongen til å bruke rampe, gjerne på grunn av reklameskilt.

Hva kan vi gjøre med dette? Det eneste som nytter er å sende klage til NSB! Dette har gitt resultater for meg. Nå hentes som regel rampen med en gang de ansatte ser meg på stasjonen.

Dersom du opplever problemer i forbindelse med reisen, skriv gjerne et kort brev til NSB, Prinsensgt. 7-9, 0048 Oslo. Oppgi stasjon og tid, og referer til begrunnelsen for hvorfor konduktøren ikke ville hente rampen. Det samme bør også gjøres dersom det er andre ting som ikke fungerer i forbindelse med reisen.

Er du først på toget, og du vet at det finnes ramper, så kan du jo vurdere om du vil nekte å bli transportert av toget på de skranglete og til dels farlige skinnene. Det er bare politiet som kan løfte deg av med tvang, og togforsinkelser vil jo NSB helst unngå.

Det er viktig at vi alle gir NSB tydelige tilbakemeldinger.

AKSJON!

Hva kan DU gjøre?

Lenket seg til bussen – fikk ny lov

I USA oppsto grasrotbevegelsen ADAPT (American Disabled for Accessible Public Transit) som et resultat av mange års mislykkede forsøk på å endre holdninger, og få et samfunn for alle, gjennom «den gode viljes politikk». Det er slik vi fortsatt jobber her til lands.

Grunnleggerne av ADAPT valgte en annen vei. Noen få personer lenket seg fast til en buss og skapte fullstendig trafikkaos. I sju år blokkerte ADAPT busser i byer over hele USA for å demonstrere

behovet for tilgjengelig offentlig transport. Mange ble arrestert, men resultatet ble en lovgivning som krever at all offentlig transport i USA skal være tilgjengelig for alle. I mai 2008 feirer ADAPT 25 års jubileum!

Les mer på: www.adapt.org

Tove-Anita Moen Flaaum: «Du kødder ikke med adapt!»

«Jeg ble arrestert to ganger»

Etter å ha lest og hørt mye om ADAPT, bestemte jeg meg for å reise over til USA og «joine» disse krigerne. Det er det de er: Krigere med ikkevold som overordnet prinsipp.

TEKST: Tove-Anita Moen Flaaum
FOTO: Tom Olins, Finn Ståle Felberg

I september i fjor tilbrakte jeg fire dager med ADAPT i Chicago. Wow! Dette var det verdt å være med på. Her var det ADAPT som la premissene, de som hadde bukta og begge endene. ADAPT protesterer ikke, de konfronterer. Og de gir seg aldri.

Treningsleir. Vi var 500 personer samlet, i alle former og fasonger og de fleste med funksjonsnedsettelse, men med ett felles mål: Få funksjonshemmede brødre og søstre ut av institusjoner!

Vi gjennomførte tre aksjoner, og selv om dette var dødsens alvor, har jeg aldri hatt det så gøy noen gang. Kvelden før første aksjon var det opplæring. Etter nøye briefing på hva vi kunne og ikke kunne gjøre, øvde vi i en stor sal. Vi fikk ikke vite noe om hva som skulle skje, bare beskjed om å møte kl. 08.30 neste morgen.

Dag 1: Arrestert. Kl. 09.00 neste morgen marsjerte alle 500 en etter en på rekke med politieskorte. Gatene ble stengt, og fotgjengere måtte vente til vi hadde passert. Og vi dekket seks kvartaler! Det tok sin tid. Politiet visste heller ikke hvor vi skulle, så gater og fortau ble stengt etter hvert som vi gikk. Plutselig løp folk i alle retninger godt veiledet av gruppeledere, og før jeg visste ordet av det, hadde jeg sammen med noen andre blokkert en av dørene på et bygg. Alle dører og parkeringshus ble sperret, så

Tove-Anita Moen-Flaaum, til høyre, lot seg inspirere av ADAPT.

ingen hadde mulighet til å slippe unna. Jeg skjønnte etter hvert at det var legeforeningen vi hadde tatt – fordi de støtter at folk er innelåst på institusjoner. Utenfor bygningen sang vi: «Just like a nursinghome, you can't get out.»

Etter at noen sjefer hadde forsøkt å komme oss i møte, gadd vi ikke prate med flere. Så da gikk det som det ofte går, politiet kom. Jeg bestemte meg der og da for at jeg var villig til å bli utvist fra USA hvis det kunne hjelpe folka der. Dermed ble jeg arrestert fordi jeg nektet å forlate stedet.

Dessverre er ikke fengslene i USA tilgjengelige, så vi ble løslatt, og gikk tilbake til hotellet med politieskorte

Dag 2: Blokkade. Neste dag var det samme opplegg. Vi toget mot målet, og hadde streng beskjed om ikke å slippe biler eller folk inn mellom oss. Heller ikke politi. Kun ambulanse og brannbil fikk slippe frem.

Denne gangen var det «fylkeshuset» og senatoren som var dagens mål. Vi blokkerte alle dører, heiser og rulletrapper. Ingen

kom ut eller inn. Det ble en lang dag før vi fikk mannen i tale, men vi fikk det vi kom for, så denne dagen ble ingen arrestert.

Dag 3: Sterke saker. Tredje aksjonsdag var fagforeningene målet. De støtter at folk stenges inne i institusjoner. For dem handler det først og fremst om medlemmenes arbeidsplasser. At de innestengte funksjonshemmede betaler med blod og verdighet, det bryr de seg mindre om. Nå havnet jeg foran en heis. Også denne gangen endte det med arrestasjon, men også denne gangen var det verdt det.

Alle aksjonene var nøyaktig planlagt og meget godt organisert. Folk ordnet med mat og drikke, hengt opp bannere og plakater, vi sang og ropte slagord. Og hvilken følelse av solidaritet! Dette var sterke saker. Jeg lærte og erfarte mer enn gjennom alle mine 15 år i organisasjonslivet til sammen. Der og da bestemte jeg meg for at nok er nok. Jeg har prata nok. Nå er det tid for å aksjonere. ADAPT skal bli like store og tøffe her som i USA. Enig?

Debatten fortsetter på
magasinet-selvsagt.no

Okkuperte rådhuset

Kirsti Dahle hadde lenge hatt Borgerstyrt personlig assistanse, BPA. Likevel nektet Fredrikstad kommune henne det som er selve essensen i dette frigjøringsverktøyet. Da okkuperte Dahle rådhuset!

TEKST: Jon Torp
FOTO: Fredrikstad Blad

– Jeg krevde ikke det umulige. Jeg ville rett og slett ha frihet og kontroll over mitt eget liv. Jeg ville selv rekruttere, lede og lære opp assistentene mine! sier Dahle.

– I løpet av de årene kommunen hadde insistert på å være arbeidsgiver for assistentene mine, hadde de hele tiden underminert min rolle som arbeidsleder, sier Dahle. En dag hadde hun fått nok. Dråpen som fikk begeret til å flyte over, var en e-post fra kommunen som fortalte at en av Dahles assistenter skulle gå i permisjon om 5 dager.

– Hvilke andre ledere opplever at medarbeiderne får permisjon uten at lederen vet det, spør Dahle retorisk.

– Dette satte meg i en umulig livssituasjon. I flere netter måtte jeg sove med klærne på, for assistenten hadde de jo gitt permisjon. Verst var det likevel at jeg måtte sykemelde meg. Jeg manglet simpelthen assistanse til å komme meg på jobb. Jeg hadde lenge, men helt forgjeves, prøvd å få kommunen i tale, og til slutt orket jeg ikke å bli behandlet som en «bruker» lenger, fortsetter hun.

– Kommunen nektet å møte meg i den akutte situasjonen de selv hadde skapt, og jeg hadde derfor bestemt meg for å bli værende på rådhuset til jeg fikk kommunens løfte om selvbestemmelse, eller til politiet kastet meg

ut, sier Dahle, som fikk full støtte fra arbeidsgiveren sin i denne saken.

I løpet av Dahles okkupasjonsdag skjedde dette:

- ▶ Dahle inntar rådhuset i Fredrikstad
- ▶ Rådmannen i Fredrikstad blir kontaktet av Kirsti Dahles arbeidsgiver. Arbeidsgiveren gjør rådmannen oppmerksom på at Dahle er sykemeldt fra jobben, grunnet Fredrikstad kommunes håndtering av Dahles assistanseordning.
- ▶ Fredrikstad Blad, avisa Demokraten og NRK er på plass for å dekke Dahles okkupasjon av rådhuset.
- ▶ Kl. 15 ombestemmer kommunen seg. De kan likevel møte Kirsti Dahle, som inviteres til et hastemøte.

Dermed var Kirsti Dahle fornøyd. – Jeg opplevde at jeg nådde fram hos kommunen, og at de nå forsto problemstillingene bedre enn før. Fredrikstad kommune lovet meg en løsning i løpet av svært kort tid, og det løftet holdt de, sier Dahle som i dag er svært fornøyd med sin velfungerende og selvstyrte BPA-ordning i ULOBA.

– Å sette makt bak kravene fungerte denne gangen, men det er jo ille at en innbygger må okkupere rådhuset og trygle kommunen om å få styre eget liv, avslutter Dahle.

Kirsti Dahle og Omsorgs og oppvekstsjef i Fredrikstad kommune, Grethe B. Hansen

«Jeg krevde ikke det umulige. Jeg ville rett og slett ha frihet og kontroll over mitt eget liv. Jeg ville selv rekruttere, lede og lære opp assistentene mine!»

KIRSTI DAHLE

«Samfunnets og regjeringens fremste, legitime og eneste oppgave er ikke å styre over folket og gi borgerne et godt liv. Nei, de styrende skal myndiggjøre folket – hele folket – slik at alle kan styre seg selv og sørge for et godt liv både for seg selv og sine medmennesker. Dette er folkestyre – styrt av folket – for folket – for HELE folket!»

JUSTIN DART

Hassle free city breaks in Barcelona!

 www.accessiblebarcelona.com Contact us now: info@accessiblebarcelona.com +34 93 446 23 03
by Craig Grimes

Adapted sports for disabled people in Catalonia
Contact us: info@accessiblesport.com +34 93 446 23 03 **www.accessiblesport.com**

AKSJON!

Hva kan DU gjøre?

Satire mot trikken

Den svenske rullestolbrukeren og datagrafiker Erik Ljungberg har i en årrekke kjempet mot trafikkselskapet Västtrafik og deres diskriminerende regler som hindrer ham i å reise med trikken til og fra jobb.

Etter at Västtrafik for noen år tilbake anskaffet sporvognen med lavgulv, trodde Ljungberg det skulle bli en smal sak å benytte trikken. De nye sporvognene fungerer bra, men Ljungberg blir likevel ofte nektet adgang. Trafikkselskapet har nemlig en regel som sier at man ikke kan reise med buss, trikk eller tog sittende i rullestolen!

Gjennom å trosse dette forbudet, og gjennom den satiriske nettsiden «Västtragik», lyktes han i 2004 med å skape debatt om, og bygge en opinion mot diskrimineringen. Nettsiden er til forveksling lik trafikkselskapets, og fungerer derfor godt i humoristisk henseende. Han fikk stor medieoppmerksomhet og oppnådde 14 000 besøk på nettsiden på få døgn, hvorpå Västtrafik prøvde å få stengt nettsiden gjennom anmeldelse til en tvistemnd for domenespørsmål. De trakk saken før den ble behandlet, og nettsiden finnes fortsatt. Men det gjør også forbudet mot å reise med trikk og buss sittende i rullestol...

Les mer: www.vasttragik.se

Look to Ullensaker!

Herredsstyret i Ullensaker kommune har vedtatt en veileder for Universell Utforming. Den skal gi nyttig informasjon og anbefalinger til dem som skal prosjektere og bygge nye publikumsbygg, rehabilitere eldre bygg eller saksbehandle byggesaker. Veilederen er utarbeidet av Trondheim kommune, og tilpasset Ullensaker.

Ullensaker er en av 16 pilotkommuner som er med i et prosjekt i regi av Miljøverndepartementet. Ett av tiltakene som flere av pilotkommunene har benyttet deler av prosjektstøtten til, er å ansette egne prosjektledere for Universell Utforming. Ullensakers veileder ligger tilgjengelig på Ullensakers nettside. Legg den fram for din egen kommune, gjerne via Rådet for funksjonshemmede.

Les mer: ullensaker.kommune.no

Bruk de kommunale rådene!

Norske kommuner er nå pålagt å ha egne råd for funksjonshemmede. Halvparten av kommunene har allerede hatt slike råd i mange år, men nå må resten komme etter. Mange funksjonshemmede opplever at disse rådene er unyttige og uviktige, og at representantene ikke når fram med sine synspunkter.

Akkurat nå er kanskje denne representasjonen viktigere enn noen gang, nå som vi vil få en antidiskrimineringslov å overvåke. Hvem skal passe på at loven håndheves, om ikke vi selv? Da kan disse rådene bli et nyttig virkemiddel. Ta kontakt med Rådet for funksjonshemmede i din kommune!

Ble nektet servering

Dawn Larson fra Rockford i Illinois, USA, har saksøkt McDonald's og krever 23 millioner kroner i erstatning, etter at en drive-in restaurant nektet å utlevere maten hun hadde betalt for.

Larson har ikke armer, og utfører derfor det meste med føttene. McDonalds hadde ingenting i mot å ta i mot pengene hennes, som hun leverte med føttene, men ville ikke utlevere maten samme vei. Hun bestilte mat og betalte med kort i én luke, men da hun skulle hente maten i neste luke, ville ikke den ansatte levere ut matposen, og stengte igjen luken. Til slutt fikk Larsons sønn utlevert maten, etter at både den ansatte og sjefen hadde kommet med nedsettede kommentarer. Etter å ha opplevd tilsvarende enda en gang ved en annen McDonald's restaurant, bestemte Larson seg for å gå til sak og kreve erstatning.

I USA kan man gå til sak og kreve erstatning etter å ha opplevd diskriminering, da funksjonshemmede er beskyttet mot diskriminering ved kjøp av varer og tjenester gjennom ADA-lovgivningen. Snart kan vi bruke vår egen lov i lignende situasjoner!

VISSTE DU AT... Nordmenn bruker 3,5 timer pr dag til husholdsarbeid, og drøyt 1,5 time på rent husarbeid. Norske hjemmehjelpere må være effektive, for det finnes knapt noen som får mer hjemmehjelp enn to timer annen hver uke...

Freedom Drive

Annethvert år reiser funksjonshemmede fra hele Europa til Frankrike for å delta i Strasbourg Freedom Drive. Arrangør er European Network on Independent Living, ENIL. Målet for drive'n er Europaparlamentet, hvor man har møter med parlamentsmedlemmer og andre nøkkelpersoner innenfor EU-systemet.

Høydepunktet er demonstrasjonstoget som ender foran Europaparlamentet. Funksjonshemmede menneskerettighetsforkjempere fra Irland, England, Spania, Sverige, Italia, Frankrike, Bulgaria, Norge og andre land fremmer her sine politiske krav på vegne av de 37 millioner funksjonshemmede som finnes i Europa.

Mari Kohinoor Nordberg

er norsk artist, sanger og skuespiller. Hun er kåret til Årets nordmann 2007 av nyhetsmagasinet Ny Tid.

Kohinoor kom i mediens søkelys da hennes samboer Ali Farah ble slått ned i Sofienbergparken i Oslo den 6. august 2007. Ambulansepersonellet nektet å ta Ali Farah, som var hardt skadet, med seg.

Kohinoor sto fram som talefør kvinne med troverdige vitner, forklaringer og bildebevis på at ambulansepersonellets forklaring ikke var riktig. Da de medisinske og administrativt ansvarlige støttet ambulansepersonellet, sto hun på sitt til de snudde.

Foto: Scanpix

Jeg har i ettertid tenkt mye på hvorfor jeg ikke ga meg etter at min samboer Ali Farah ble forlatt av ambulansepersonell i Sofienbergparken. Ledelsen ved Ullevål sykehus gikk raskt ut og sa at ingenting var gjort galt. Jeg visste at det var begått urett, og hele kroppen min sa at dette ikke var noe jeg burde holde kjeft om.

Det virker som om det som hendte meg og min familie gjorde at Ola Nordmann fikk opp øynene for den urettferdigheten som finnes, men som de ofte ikke ser. Jeg startet kampen mest for min egen families skyld, men jeg så jo at den berørte så mange andre her i landet. Det var vel kanskje også derfor media beholdt søkelys på saken.

Sinnet, og vissheten om at jeg hadde rett, holdt meg oppe og motiverte meg til å kjempe videre.

Som representant for en minoritet vet

jeg at jeg ser mange situasjoner i et annet lys enn majoriteten. Jeg vet at rasismen finnes, jeg har kjent den på kroppen. Men, som med så mange andre former for undertrykking og diskriminering, later man som om den ikke finnes. Dette opplevde de første feministene, dette opplevde de svarte borgerrettighetsforkjemperne, dette opplever fremdeles mange minoriteter i Norge i dag. Og det er nettopp da det er viktig å kunne ordlegge seg på en måte som gjør at folk forstår at diskrimineringen ikke er noe som bare finnes i den diskriminertes eget hode. Språk er makt, og det å kunne argumentere for seg er et av de viktigste verktøyene for å få andre til å forstå situasjonen på en annen måte.

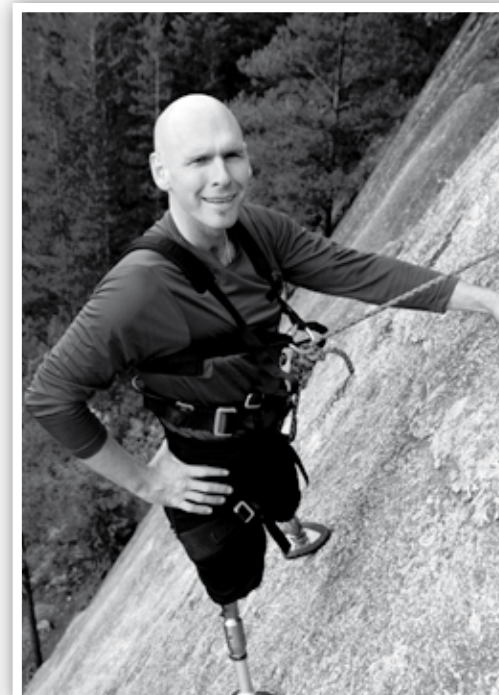
Som skribent ønsker jeg å oppfordre alle til å tenke over sin situasjon og gjerne notere noen punkter. Er du fornøyd med hverdagen? Føler du at du nyter respekt? Får du utviklet talentet ditt? Hvis du svarer nei på ett av punktene, hva kunne blitt lagt til rette for at hverdagen ble bedre? Vær med på å utforme spørreskjemaene selv!

Magasinet *Selvsagt!*, og også jeg, ønsker

å oppmuntre de som føler seg diskriminert til å ta bladet fra munnen. Mange av oss er jo en stor ressurs, og det er viktig å se sine egne talenter. Jeg er sikker på at veldig mange av dere lesere har viktige historier dere bærer på. Det kunne vært en berikelse for samfunnet å lese disse historiene. Kanskje kunne man jobbet for at det var fast spalteplass i noen aviser om diskrimineringen i Norge. Kanskje kan dere selv lære oss andre opp til å forstå bedre. Ordet har alltid vært veien til manges hjerter. Stå på!

PS. I slutten av mars konkluderte Likestillings- og diskrimineringsombudet med at ambulansepersonellet optrådte diskriminerende. Dette styrker saken vår.

KOHINOOR

HVA HAR DISSE MENNESKENE FELLES?

«Funksjonshemmede er ikke en gruppe i noen annen forstand enn at vi blir diskriminert og ekskludert fra store deler av samfunnet, fordi vi har noen fysiske eller psykiske kjennetegn som andre mennesker gjenkjenner og definerer som avvik eller "funksjonshemming".»

Bengt Lindquist, tidligere spesialrådgiver for FN

Diskriminering og ekskludering er eneste fellesnevner.

Selvsagt!

Hva mener du?

Bli med på debatten på www.magasinetselvsagt.no

Vil du ha nummer to magasinet **Selvsagt!** tilsendt gratis?

Gå inn på www.magasinetselvsagt.no

eller send NR 2 + ditt navn og adresse til 99 12 59 59

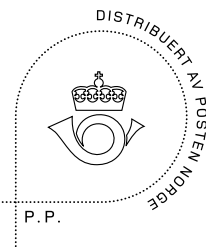
Postabonnement

Returadresse:

Bryt Lenkene
Postboks 2474 Strømsø
3003 Drammen

A

NORGE

Vil du ha nummer to av magasinet **Selvsagt!** tilsendt gratis?

Gå inn på www.magasinet-selvsagt.no eller send NR 2 + ditt navn og adresse til 99 12 59 59

Hvorfor får du dette bladet?

Magasinet Selvsagt! er sendt til en rekke politikere, beslutningtakere, biblioteker og andre offentlige instanser. I tillegg har vi fått anledning til å sende ut første utgave av bladet til medlemmer og/eller tillitsvalgte i følgende organisasjoner: ULOBA, Norges Handikapforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Cerebral Pareseforeningen, Foreningen for muskelsyke og Ryggmargsbrokk- og hydrocefalusforeningen. Magasinet Selvsagt! har ikke tilgang til eller innsyn i medlemslistene til noen av disse organisasjonene. De har kun sagt seg villig til å dele informasjon om dette nye magasinet med sine medlemmer.

Ønsker du å reservere deg mot denne typen informasjon i framtida, ber vi deg gi skriftlig beskjed om dette til den organisasjonen du er medlem av.